

ՄԱՍԻՍ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՇՐՋԱՎԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

33 տ. ՏԱՐԻ 17 (1617) ՀԱՐԱԹ, ՄԱՅԻՍ 11, 2013
VOLUME 33, NO. 17 (1617) SATURDAY, MAY 11, 2013



Պաշտոնաթերթ
Ա. Դ. Հայակեան Կոռուպցութեան
Արևմտեան Ամերիկայի

MASSIS Weekly
1060 N. Allen Ave. Suite 101
Pasadena, California 91104

ԼՈՍ ԱՆԳԵԼԵՍԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱԽ ԶՕՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՅԱՅՏՆԵ ԷՐԻՔ ԿԱՐՍԵԹԻՒՆ



Հայ Ամերիկան Խորհուրդի ներկայացուցմերը եւ էրիք Կարսէքի

ՄԴՀԿ Հայ Ամերիկան Խորհուրդը (ՀԱԽ) իր գօրակցութիւնը յայտնեց Լոս Անջելոսի քաղաքապետի թեկնածուի էրիք Կարսէքիին:

Որպէս քաղաքապետական խորհուրդի անդամ Կարսէքի կը ներկայացնէ 13-րդ ընտրաշրջանը, որ կ'ընդգրկէ մեծ թիւով հայերով ընակեցուած զոլիվուտի «Փոքր Հայաստան» թաղաժամաբ: «Գործնականօրէն ծառայելով շրջանի ընակեցութեան՝ աշխատատեղերութիւն մեծացման, ոճիրներու կանխարգեման եւ այլ բարեկարգումներու գծով, Կարսէքի միակ թեկնածուն է որ, բերած է իր նպաստը զարգացնելու համար այն շրջանները, որոնք տուժեցին տնտեսա-

կան տագնապի ընթացքին», ըստած է ՀԱԽ-ի հրապարակած գօրակցական յայտարարութեան մէջ:

«Աւելին, Կարսէքի իր գործնական մասնակցութիւնը բերած է ու եղած է զօրակիցը Ամերիկահայութեան եւ մասնակցած է համայնքային բազմաթիւ միջոցառումներու եւ ծրագիրներու, ներառեալ «Փոքր Հայաստանի» առեւտրական պալատի ստեղծման, երեւանի հետ քոյզ քաղաքի հաստատման եւ նպաստելով տեղի Հայկական կեդրոններու յաջողութեան: Այս կարեւոր դեր ունեցած է, «Փոքր Հայաստանի» մէջ Հայկական Յեղասպանութեան քայլար-

ծար. էջ 4

ԱՆԳԱՐԱՅԻ ԱՌԱՋԱՐԿԸ ՓԱՐԻՉԻՆ ԱԹՈՄԱԿԱՅԱՆ՝ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԻՄԱՑ

Անգարան յոյս ունի, որ ներգրաւուելով թրքական երկրորդ աթոմակայանի շինարարութեան աշխատանքներուն մէջ, ֆրանսան կը վերանայի իր մօտեցումները Հայոց ցեղասպանութեան հարցով: Մայիս 6-ին լրագրողներու հետ դրույցի ընթացքին նման բացայաց ակնարկ կատարած է ժուրութոյ տնտեսութեան նախարար Թաներ երլարը:

«Մենք յոյս ունինք, որ առեւտրային կապերու բարեկաւման ֆոնին, Փարիզ աւելի հաւասարակութած դիրք կը զբաղեցնէ հայերու ցեղասպանութեան շուրջ պնդումներու հարցով», - ըստած է երլարը:

Թուրք նախարարի այս յայտարարութիւնը հնչած են թրքական կառավարութեան եւ ճափոնա-ֆրանսական ընկերութիւններու խուժքի մը միջեւ ստորագրուած համաձայնագիրէն մի քանի օր ետք: Հստ համաձայնագիրի, ճափոնական Mitsubishi եւ Itochu ընկերութիւնները, ինչպէս նաեւ ֆրանսական GDF Suez-ը 22 միլիար տոլարի ընդհանուր արժողութեամբ շինարարութիւն պի-

տի իրականացնեն Սեւ ծովի ափին գտնուող Սինոպ քաղաքին մօտ:

Ուշագրաւ է, որ տակաւին անցեալ տարի Անգարա հրաժարած էր ֆրանսական ընկերութիւններուն ներգրաւել աթոմակայանի շինարարութեան մրցոյթին: Այդ քայլը ներկայացուած էր որպէս յատակ պատճամիջոց՝ կիրառուած ի պատասխան Հայոց ցեղասպանութեան ժխտումը քրէականացնող ֆրանսական յայտնի օրինագծին:

Թուրքիոյ իշխանութիւնները այսօր չեն թաքցներ, որ նախկին նախարար Սարքոզիի օրոք ի յայտեկած այս բարդութիւնները կարելի եղաւ յաղթահարել միայն ֆրանսայի նոր նախարար հայտապետական Օլանտի էլիդիքի պալատ մուտք գործելին յետոյ:

«Յաւոք սրտի, Նիքոլա Սարքոզիի օրոք մեզի չչաշոյեցաւ հաշտեցման ուղղուած քայլեր ձեռնարկել: Անցած շաբաթ ստորագրուած համաձայնագիրը քայլ էր այդ ուղղութեամբ: Զեմ կարծեր, որ

ծար. էջ 4

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐՈՒ ԵՐԵՖ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻՒՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՒԱԳԱՆԻՒԵՆՆԵՐՈՒ



Մայիս 5-ին տեղի ունեցած երեւանի ընտրութիւններու ընթացքը տեղամասերէն մէկուն մէջ

Կիրակի, Մայիս 5-ին կայացած երեւանի աւագանիի ընտրութիւններուն, կեղրոնսական ընտրական յանձնաժողովի հրապարակած պաշտօնական տուեալներով, յաղթած է իշխող՝ Հանրապետական կուսակցութիւնը (ՀՀԿ), ստանալով բուէներու 55.89 տոկոսը:

Երկրորդ տեղը գրաւած է «Բարգաւած Հայաստան» կուսակցութիւնը (ԲՀԿ), որուն ձայն տուած է ընտրողներու 23.07 տոկոսը, իսկ երրորդ տեղը գրաւած է Թափփի Յովհաննիսեմանի շուրջ համախմբուած ուժերու «Բարեւ երեւան» դաշինքը՝ ստանալով քուէներու 8.48 տոկոսը:

ՀԱԿ, Օրինաց երկիր եւ ՀՅԴ կուսակցութիւնները չստանալով

անհրաժեշտ 7 տոկոս ձայն դուրս մնացին երեւանի քաղաքապետարանի կազմէն:

Այս արդիւնքներու հիման վրայ, Հանրապետական կուսակցութիւններուն ցուցակը գլխաւորող Տարօն Մարգարեան պիտի շարունակէ պաշտօնավարել որպէս երեւանի քաղաքապետ:

Եւրոպացի դիտորդներու կարծիքով ընտրութիւնը լաւ կազմակերպւած էին, սակայն տեղական դիտորդական կազմակերպութիւնները եկան յայտարարելու որ, ընտրութիւնները բացարձակապէս չեն համապատասխանած ժողովրդավարութեան չափանիշերուն:

Ծար. էջ 4

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԿԱԶՄԸ

Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեանը հրամանագրութեան նոր կազմը նշանակելու մասին:

Շատ ջնջին փոփոխութեամբ նախկին կառավարութեան անդամները վերանշանակուեցան իրենց պաշտօններուն վրայ:

Արամ Յարութիւնեան - Բնապահանութեան նախարար

Արմէն Մովսիսեան - էներգետիկայի եւ բնական պաշարների նախարար

Արմէն Աշոտեան - Կրթութեան նախարար

Յասիկ Պողոսեան - Մշակույթի նախարար

Հրանուշ Յակոբեան - Սփիտութիւն նախարար

Արտեմ Ասատրեան - Աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի նախարար

Դերենիկ Դումանեան - Առողջապահութեան նախարար

Վահագի Վահագի պաշտօնէն նախարար

Վահագ

ԼՈՒՐԵՐ

ՍԱԱԿԱՇՎԻԼԻ. «ՀԱՐԱՒՅՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍԻ ՏԱԿԱՏԱԳԻՐԸ ՎՃՌԻՌՄ Ե ԲԱՔԻՌՄ»



Միխայիլ Սաակաշվիլի եւ Իլհամ Ալիև Մայիս 6-ին կայացած իրենց համեդպահանը ընթացքին

Հարաւրվկասեան տարածաշրջանի ճակատագիրը այսօր վճռուում է Ադրբեջանուում, Մայիս 6-ին Բաքուում յայտարարել է Վրաստանի նախագահ Միխայիլ Սաակաշվիլին:

«Առանց չափազանցութեան, մեր տարածաշրջանի հետագայ ճակատագիրը վճռուում է այստեղ՝ Բաքուում, Ադրբեջանուում: Դա ոչ միայն Ադրբեջանի, այլև Վրաստանի, Ուկրաինայի եւ Մոլդովայի, առևասարակ ցետինորդացին երկրների անկախութիւնն է: Եւրոպայի անվտանգութեան եւ աշխարհում պատութեան ճակատագիրը այժմ վճռուում է այս տարածաշրջանուում, մասնաւորապէս՝ Ադրբեջանուում», - «Թթենդ» լրատուական գործակալութեան փոխանցմանը՝ ասել է Վրաստանի նախագահը:

Պնդելով, թէ տարածաշրջանուում կան ուժեր, որոնք շահագրգուած են Ադրբեջանուում իրավիճակի ապակայունացմանը, Սաակաշվիլին յաւելել է. - «Դա ակնյատ է, դա յօրինուած հարց չէ: Մենք դա զգացել ենք մեզ վրայ՝ Վրաստանուում: Այդ ուժերը կը շարունակեն բոլոր ջանքերը, որպէսի Ադրբեջանուում ձեռք բերուած առաջընթացը կանգ առնի եւ չշարունակուի»:

Նրա խօսքերով՝ «Ադրբեջանի զարգացումը չի թողնում հան-

գիստ քնել նրանց, ովքեր իրենց չեն պատկերացնում առանց կայսերական նկրտումների»:

Սաակաշվիլին Բաքուում մասնակցում է «Մադրիդի ակումբ» միջազգային կենտրոնի Հարաւրկասեան ֆորումին: Նա նաեւ հանդիպել է ադրբեջանցի գործընկեր Իլհամ Ալիևի հետ:

«Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ շարունակուող հակամարտութիւնը լուրջ վտանգ է ներկայացնում տարածաշրջանի խաղաղութեան եւ կայունութեան համար», - Բաքուում մեկնարկած Հարաւրկասեան համաժողովի ժամանակ իր ելութում յայտարարել է Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիևը:

Ինչպէս հաղորդում է ադրբեջանական «ԱՊԱ» գործակալութիւնը, Ալիևը յաւելել է, թէ Ադրբեջանը ձգուում է ԼՂ հիմնախնդիրը լուծել միջազգային իրաւական նորմերի շրջանակում: «Մենք ցանկանուում ենք մեր բռնազաւթուած տարածքներն ազատագրել միջազգային իրաւունքի նորմերի շրջանակում, - ասել է Ալիևը եւ աւելացրել - Մենք շարունակուում ենք տնտեսական եւ քաղաքական բարեփոխումները: Այսպէս որ, որքան ուժեղ լինենք, այնքան շուտ կը կարողանանք լուծել հիմնախնդիրը»:

ԵՐԵՒԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Տարունակուածէջ 1-Էն

ԲՀԿ-ի ցուցակը գլխաւորող Վարդան Օսկանեան յայտարարեց որ, եղածը դժուար է ընտրութիւնն կատակել:

«ՀՀԿ-ն յաղթել է, ի՞նչ իմանք՝ յաղթել է: Իրօք, այնպիսի բաներ է եղել այդ օրը, որ ասես, որ այդ արդիւնքները իրօք ժողովրդական համակրանքի, հակարանքի արդիւնք են, միաւ կը լինի: Ես նոյնիսկ կարող եմ ասել՝ ամաչելու բան է: Ովքե՞ր էին այդ մարդիկ ընտրատեղամասերում, այդ երթուղացիները մարդիկ են բերում, ծերերին ուղղորդում են, հաշուելու ժամանակ առաւում է (մարդիկ պատժում են՝ ներկայ են եղել), գունաւոր գրիչներով նշուածները եւ բոլորը ՀՀԿ»:

ՀԱԿ կուսակցութեան ղեկավարներէն լեւոն Զուրաբեան իր կարգին յայտարարեց, որ այս

ընտրութիւններու ընթացքին ամէն բակի մէջ ՀՀԿ-ն բացած էր շտար, բայց իրականութեան մէջ անոնք ոչ թէ քարոզչական շտարներ էին, այլ ՀՀԿ-ի վերահսկողութեան եւ ահաբեկման կերպոններ:

«Այդ մարդիկ զբարուել են նրանով, որ համատիրութիւնների, պետական այլ մարմինների օգնութեամբ ուստումնասիրել են բոլոր մարդկանց խոցելի կողմէրը, հարկային պարտաւորութիւնները, նրանց ազգականների մասին ինքորացիա են հաւաքել: Այս ամբողջը հաւաքել են եւ օգտագործել անհատներին ճշշելու, նրանց կաշառելու համար: Ընտրակաշառոք տրուել է ոչ միայն փողի ձեւով, փողը տրուել է, բայց նաեւ այլ արտօնութիւններ են տրամադրուել, ընտրակաշառոք չեն բաւարարուել, եղել են ապառնակներ, ճնշումներ, ճնշումներ», - ըստ Ազգային ժողովի պատգամաժառորդ լեւոն Զուրաբեան:

ԱՆԳԱՐԱՅԻ ԱՌԱՋԱՐԿԸ ՓԱՐԻԶԻՆ

Տարունակուածէջ 1-Էն

այնուհանդերձ, այսօր առաւել քան երբեք ուժանիւթը լուրջ դերակատարութիւն ունի քաղաքական հարցերու մէջ», - յայտարարած է

ՎԼԱՂԻՄԻՐ ԳԱՍՊԱՐԵԱԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՄԱՅԱԾ ԳՈՂԵՐԻ, ՄԱԿԱՆՈՒՆԱՌՈՆԵՐԻ ԵՒ ԹԻԿՆԱՊԱՐՍԵՐԻ ԶԻՆԱՎԱՓՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Պատկերացնում էք՝ ինչ տիսուր կը լինէր, եթէ Հայաստանում մականունաւորներն չլինէին եւ բոլորին անուն ազգանուններով դիմէին, իսկ այսպէս կենդանակերպէր եւ այլ երեւոյթներ կամ հարգանապէս վարչութեան համար հայացալի է: Այս մասին NEWS.am-ի թղթակցի հետ զրոյցում ասաց Հայաստանի ոստիկանապէտ Վլադիմիր Գասպարեանը:

Ստորեւ ներկայացնում ենք ՎԼ Գասպարեանի հետ մեր հարցորդոյցը:

-Դարօն Գասպարեան կրիմինալի դեմ պայքարն սկսեցիր գիւմրիից, ո՞րն է յաջորդ կայարանը:

-Նախ ասեմ, որ մենք Գիւմրիից ոչինչ չենք սկսել, պարզապէս եղաւ դէպքը էր կամեցնել: Բնականաբար դրանից յետու պէտք էր որոշակի կանխարգելիչ միջոցառումներ անել, որպէսպէս պէտք չարու նախութիւն չունենայած է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է: Այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը կամ անութիւնը կամ անութիւնը է:



Հայաստանի ոստիկանապէտ Վլադիմիր Գասպարեան

Վլադիմիր Գասպարեան

Վլադիմիր Գասպարեան գալուստ է:

-Դարօն Գասպարեան նոյնիւն անութիւն է այս պատճենութիւնը:

-Դա ամեն բարեկարգ է այս պատճենութիւնը:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՊԵՏՔ Է ԴԺՈՒԿՐ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ ԿԱՅԱՑՆԻ»

ՀՐՑԱՋՐՈՅՑ ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻԱՅ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՀԵՏ

Լրացիր, առ-ի մեկնաբան Յակով
Բաղդալեանի բացառիկ հարցազ-
րոյցը Հայաստանում Մեծ Բրի-
տանիայի արտակարգ եւ լիազօր
դեսպան Զոնաթան Զէյմս Էյվսի
հետ

-Պարոն դեսպան, շնորհակալութիւն, որ համաձայնեցիք պատասխանել մեր հարցերին: Վերջին շրջանում բաւական յաճախակիացել են բրիտանացի պաշտօնեաների այցերը թէ տարածաշրջան, թէ մասնաւորապէս Հայաստան, նաեւ սպասուում է Արքայազն Զարլգի այցը Հայաստան: Ենտաքրքիր է, ինչով է պայմանաւորուած այդ հետաքրքրութիւնը, որա դրսեւորման յաճախակիացումը եւ արդեօք դա նշանակում է Մեծ Բրիտանիայի հետաքրքրութեան աճ Հայաստանի հանդէպ:

-Դուք հարցնում էք Մեծ Բրիտանիային ներկայացուցիչների Հայաստան յաճախակի այցերի մասին։ Այո, դրանք շատացել են, աւելացել են, եւ անցեալ տարուայ ամառուանից սկսած բարձրաստիճան այցելուների քանակը Հայաստան իսկապէս շատացել է։ Դրան երկու պատճառ կայ։ մարդկանց ուշադրութիւնն աւելի շատ է սեւեռուել Եւրամիութեանը եւ դրա հետ կապուած հարցերին, եւ բաւական արագ են զարգանում Եւրամիութեան եւ Հայաստանի միջեւ յարաբերութիւնները։

-Միացեալ Թագաւորութիւնը
Եւրամիութիւնը դիտարկում է
որպէս մի կազմակերպութիւն, որը
ներգրաւում է ձարդկանց, միա-
ւորում է: Միացեալ Թագաւորու-
թեան տեսակէտը դա է, որ Եւրա-
միութիւնը աւելի տարածուի, ընդ-
լայնուի: Եւ Միացեալ Թագաւորութիւնը՝ Արեւելեան զործընկե-
րութեան համաձայնագրի մեծա-
գոյն ջատագովը, օժանդակողն է
եղել: Եւ մեզ համար շատ հաճելի
է տեսնել այն մեծ առաջընթացը,
որ Հայաստանն ունեցել է վերջին
վեց ամիսների ընթացքում, ոչպի-
Ասոցացման պայմանագիր ստո-
րագրման ճանապարհին: Ու կարե-
ւոր է, որ մենք Հայաստանին աւելի
շատ ոգեւորէնք պայմանագիրը
ստորագրելու առաջընթացի հա-
մար:

Երկրորդ պատճառը, Մեծ Բրիտանիայից այցելուների աւելացման, այն է, որ Միացեալ Թագավորութեան նոր կառավարութիւնը, որն այդքան էլ նոր չէ իհարկէ եւ գործում է 2010 թուականից, մեծ ուշադրութիւն է դարձնում երկ-կողմ յարաբերութիւններին: Հիմա գուցէ տարօրինակ թուայ այն, ինչ կ'ասեմ, բայց նախորդ կառավարութիւնն աւելի շատ ուշադրութիւն էր դարձնում համընդհանուր ինդիրներին, ինչպէս ամենք աղքատութեան նուազեցումը աշխարհում, կամ կլիմայի փոփոխութիւնը: Մեր ներկայիս կառավարութիւնն իր առաջ խնդիր է դրել իմթամել երկկողմ յարաբերութիւնները երկրների միջեւ: Եւ այդ երկկողմ յարաբերութիւնների ամենաուժեղ բաղադրիչը կազմում է առեւտրային ահատանքը:

Այնպէս որ, թէ ինչու է Մեծ
Բրիտանիան աւելի շատ ուշադ-
րութիւն դարձնում Հայաստանին՝
դա երկիրով յարաբերութիւնը գար-
գացնելու ցանկութիւնն է, նաեւ
տնտեսական յարաբերութիւնները։



պանատան ճախսաձեռնութեամբ
պէտք է Հայաստան գար բրիտանա-
ցի գործարարների խումբ, որը պէտք
է դիտարկէր Հայաստանի տնտեսա-
կան միջավայրն ու ներդրում կա-
տարելու հեռանկարները: Ինչ զար-
գացում կայ այդ ուղղութեամբ եւ կան
արդեօք պայմանաւորուածութեան
կամ ներդրումների կոնկրետ օրինակ-
ներ:

-Բրիտանացի գործարարների բիզնես-առաքելութիւնը Հայաստանում եղաւ Նախորդ տարուայ Նոյեմբերի վերջից Դեկտեմբեր եւ հանդիպումներ ունեցաւ տարբեր ոլորտների ներկայացուցիչների, պոտենցիալ գործընկերների հետ։ Առաջժմ կոնկրետ պայմանաւորուածութիւններ չկան, սակայն գործարարների միջև շփումներն ու բանակցութիւնները շարունակուած են, եւ յուսով ենք, որ կը լինեն վերջնական համաձայնութիւններ եւ իրականացուող ծրագրեր։

Մի տասը օրից ես Լոնդոնունում կը հանդիպեմ զործարարների մէկ ուրիշ խմբի հետ, որոնք հետաքրքրութիւն են ցուցաբերել Հայաստանի նկատմամբ, եւ նրանց կը ներկայացնեմ Հայաստանը: Մեծ Բրիտանիան բաւական մէծ պոտենցիալ ունի, աշխարհում իր տնտեսական մէծութեամբ 6-7-րդն է համարլում, իհարկէ, Հայաստանը այդ հարցում շատ աւելի ներքեւ է, բայց այն պոտենցիալը, որ ունի Մեծ Բրիտանիան՝ Հայաստան-Մեծ Բրիտանիա փոխարաբերութիւնը մէծացնելու հարցում շատ անելիք ներ կան: Մեծ Բրիտանիան Հայաստանի համար պէտք է առնուազն 6 կամ 7-րդը դառնայ տնտեսական գործընկերութեան առումով:

-ի՞նչ է պետք անել դրա համար:
-Երկու կողմում էլ աշխա-
տանք կայ, որ պէտք է կատարուի:
Նախ եւ առաջ, Մեծ Բրիտանիա-
յում մարդիկ պէտք է իրենց
աւանդական շուկաներից դուրս էլ
նայեն, տարածուեն: Մեծ Բրիտան-
իան տնտեսական մեծ յաջողու-
թիւններ ունի Միացեալ Նահանգ-
ներում, աֆրիկան երկրներում,
Եւրոպայի մի մասում: Բոլոր այդ
երկրների հետ առեւտրավիճ կապե-
րը պայմանաւորուած են նրանով,
որ մենք պատժական մեծ կապեր
ենք ունեցել այդ երկրների հետ:
Բայց քանի որ Հայաստանի հետ
աւանդական, պատժական մեծ
կապեր չկան, իմ՝ որպէս Մեծ

զապալ չզամ, ըստ ուրիշն օսո
Բրիտանիայի դեսպանն առաքե-
լութիւնն այն է, որ ես Միացյալ
Թագաւորութիւնում ներկայացնեմ
Հայաստանը որպէս գրաւիչ երկիր:

Բայց նաեւ կարծում եմ, որ
Հայաստանի կառավարութիւնը
նոյնպէս կարող է իր գործն անել
Հայաստանը գրաւիչ երկիր դարձ-

Նելու համար: Կառավարութեան
անելիքների շարքում պէտք է լինի
երկրում օրէնքի գերակացութեան
ապահովումը: Այսինքն, եթէ բրի-
տանական ընկերութիւններ, գոր-
ծարարներ գան Հայաստան, հիմ-
նեն այստեղ ընկերութիւններ ու
զբաղուեն բիզնեսով, յաճախ է պա-
տահում, որ գործընկերների հետ
լինում են տնտեսական անհամա-
ձայնութիւններ: Եւ եթէ այդ
անհամաձայնութիւնների պատճա-
ռով ստիպուած լինեն դիմել դա-
տարաններ, պէտք է բրիտանացի
գործարարները վստահ լինեն, որ
դատարանները արդար ու ազնիւ
դատավարութիւն կ'իրականացնեն:

Նաեւ կարծում եմ, որ խնդիր-
ներ կան մաքսալին ու հարկալին
ոլորտում: Օրէնքը երեւի թէ պէտք
է փոփոխութիւնների ենթարկել
այդ բնագաւառում, որ աւելի դիւ-
րացուի հարկալին ու մաքսալին
զգործունէութիւնը:

-Հայաստանում օրինակ կառավարական մակարդակով շատ է ասւում, որ բիզնես միջավայրը բարելաւուել է, եղել են փոփոխութիւններ: Դրա մասին փաստում են նաև միջազգային տարրեր կառոյցների գեկոյցներ: Կ'ուզէի իր կարծիքը յայտնէր նաև պարոն դեսպանն ու գնահատէր, թէ արդեօք բաւարար են կատարուող փոփոխութիւնները, թէ անգամ դրանց պարագայում վիճակը հեռու է բաւարար լինելուց:

-Ծի Քիչ խառը պատկէր է այդ
առուղմով։ Որովհետեւ իսկապէս,
Հայաստանն առաջընթաց ունի,
Համաշխարհային բանկը Doing Busi-
ness գեկոյցով հաստատում է, որ
Հայաստանը նկատելի առաջըն-
թաց է զրանցել։ Լոնդոնում երբ
հանդիպեմ զործարարների հետ,
անպայման նշելու եմ, որ Հայաս-
տանում բարեփոխումներ են իրա-
կանացնում, եւ կայ բաւական առա-
ջընթաց։ Բայց ես ուզում եմ նաեւ
նշել, որ կ'ուզենայի Հայաստանը
շարունակէր եւ ընդլայնէր այդ
ուժքորմները, յատկապէս այն ուղ-
ղութիւններով, որոնց դէպքում
արեւմտեան զործընկերներն իրենց
աւելի ապահով կ'զգան այս երկ-
րում գործունէութիւն ծաւալելիս։

-Ո՞ր ոլորտներն են, որ առաւել գրաւիչ են բրիտանացի գործարարների համար

թիւնն է: Եթէ այդ բնագաւառը
ճիշդ շահագործուի՝ Հայաստանի
համար շատ եկամտաքեր կը լինի:
Լիդիան ինստերնենցն կազմակեր-
պութեանն օժանդակում ենք այս-
տեղ, Ամուլսարում ոսկու արդիւ-
նահանմանք են զբաղուելու: Այդ

Ընկերութեան ներդրողներից են
Համաշխարհային բանկը եւ Եւրո-
պայի վերակառուցման ու զար-
գացման բանկը: Այդ կազմակեր-
պութիւնը փինանսական առումով
բաց է եւ շրջակայ միջավայրի
առումով իր գործունելիթիւնը տա-
նում է այնպէս, որ շրջակայ միջա-
վայրին բացարձակ վնաս չի տալիս:
Եւ այդ ընկերութեան ծրագրի յա-
ջող իրականացումը լաւ ազդանշան
կը լինի արեւմտեան, բրիտանական
ընկերութիւնների համար, որոնք
կարող են զայ Հայաստան եւ լաւ
ծրագրեր իրականացնել:

Եթէ խօսենք այլ բնագաւառուների մասին, ապա կան էլի ոլորտներ, որ շատ գրաւիչ են: Օրինակ ֆինսանսների, բանկային բնագաւառութը: «Էջ էս Բի Սի» բանկը այստեղ բաւական լաւ գործունէութիւն է ծաւալում: Կարծում ենք, որ լաւ հնարաւորութիւններ կան նաեւ կենսաթոշակային ոլորտում աշխատելու համար: Բանկային սեկտորը հայստամում բաւական զարգացած է եւ, կարծում եմ, բրիտանացիների համար այստեղ կայ զբաղուելու: Հայստանը նաեւ բաւական յաջող Տեղեկատուական տեխնոլոգիաների ոլորտ ունի, եւ կ'ուզենայինք հայկական ընկերութիւնների հետ աշխատել նաեւ ՏՏ ոլորտում:

Նաեւ մանրածախ առեւտրի
ոլորտում, մասնաւորապէս հազուս-
տի վաճառքը, Հայաստանում ար-
դէն կան բրիտանական բրենդային
խանութներ՝ Նեքստ, Դեբենհամս,
Մայս ընդ Սփենսր: Իհարկէ, գրանք
ներկայացուած են ոչ անմիջապէս,
այլ գիտարիբիւտորական տարբե-
րակով, բայց այդուհանդերձ ներ-
կայացուած են:

-Դառնանք Հայաստանի հանդէպ Մեծ Բրիտանիայի հետաքրքրութեան ամի ձեր նշած առաջին ասպեկտին՝ Եւրամիութեան հետ յարաբերութեանը: Հայաստանի առաջայսօր օրակարգային է Եւրասիական Եւ Մաքսային միութեան հարցը: Այդ տեսանկիւնից, Եւրոպացի, այդ թուոն նաեւ բրիտանացի դիւանագէտները յայտարարեցին, որ Հայաստանի համար խնդիրը կամ-կամ է կամ Եւրամիութեան, կամ Եւրասիական միութեան հետ: Ես ուզում եմ իմանալ, եւ այդ հարցն այսօր շատերին է հետաքրքրում, թէ ինչու՞ կամ կամ: Որովհետեւ կայ հանրային մի շերտ, որն ասում է, թէ Հայաստանի առաջ ոչ թէ կամ-կամ-ի, այլ եւ-եւ-ի հարց է: Ինչո՞ւ Հայաստանը չի կարող Եւրամիութեան հետ խաղալ Եւրոպական կանոններով, իսկ Եւրասիական ուղ-

6

OFFICE SPACE FOR RENT IN PASADENA

ՎԱՐՉՈՒ ԳՐԱՄԵՆԵԱԿՆԵՐ

1060 North Allen Ave

Pasadena, CA 91104

Գրասենեակները վերանորոգուած
եւ յարմար վարձքերով Հետաքրքրուողներէն
հեռաձայնել՝ (626) 398-0506

Ս. Դ. ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 125-ԱՄԵԱԿ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՃԱՆԿԻՒԼԵԱՆ (ԿԱՅԾԻԿ, ՀԱՃԻ)



ՏՈՔԹ. ԵՂԻԿՃԵՐԵՑԵԱՆ

Մեծ Եղեռնի հնչակեան նահատակներու թանկապին շարքին կը գտնուի հայ ազգային-ազատագրական պայքարի առաջին սերունդի խիզախ ներկայացուցիչներէն Յարութիւն ձանկիւլեան:

Յ. Ճանկիւլեան ծնած է Վան,
1856-ին:

Դպրոց կը յաճախի շատ կարձ:
Կը զբաղի մանրավաճառութեամբ:
Երիտասարդ տարիքին կ'ան-
դամակցի Վանի մէջ գործող «Սեւ
Խաչ» կազմակերպութեան: «Սեւ
Խաչ»ը թրքական բռնատիրութեան
դէմ հայ ժողովուրդի ազատագրա-
կան ձգտումները արտայացողող
առաջին կազմակերպութիւններէն
էր, որուն նպատակն էր՝ «ժողո-
վուրդին մէջ ինքնապաշտպանու-
թեան ոգին տարածել, իր իրաւանց
տէր ընել եւ իբր մարդ ապրիլ» (1):

« Սեւ Խաչ»ը ընդլատակեայ
իր գործունէութեան կողքին կ'ու-
նենայ իր ակուծը, ուր յաճախակի-
տեղի կ'ունենան բանախօսութիւն-
ներ: Անոր ջանքերով Վարագայ
վանքի շրջափակին մէջ կը նշուի
Ազգ: Սահմանադրութեան 22 ամ-
եակը եւ այլն:

1884-ին, իր ետին ձգելով
կինն ու երկու որդիները, Յ. Ճան-
կիւլեան կը պանդխտէ Կ. Պոլիս: Կը
զբաղի նպարակվածառութեամբ:

Կ. Պոլսոյ մէջ կը շարունակէ
պահել Վանէն սկսած իր սերտ
յարաբերութիւնն ու գործակցու-
թիւնը Խրիմեան Հայրիկին հետ:

1888-ին, Գրիգոր Ամպարճ-
եանի միջոցաւ կը ծանօթանայ
Մեծն Մուրատին հետ եւ մաս կը
կազմէ Կ. Պոլայ մէջ գործող յեղա-
փոխական կազմակերպութեան մը:
Այս կազմակերպութեան դեկավար
մարմինը Վարդիչ Մարմինն էր, որ
կը գործէր տասնապետական դրու-
թեամբ: Ան ունէր շուրջ 15 խմբակ:
Կազմակերպութիւնը մասնաճիւղեր
կ'ունենայ Վանի, Մուշի եւ Սե-
բաստիոյ մէջ:

Կարճ ժամանակ մը անց տեղի
կ'ունենայ նոր Վարիչ Մարմնի
կազմութիւնը, որուն կ'անդամակ-
ցին Մեծն Մուրաստ, Մարգար Մոմե-
եան, Գրիգոր Կարապետեան (Արամ
Աչքապաշեան), Գրիգոր Անպար-
եան, Զաքար Զաքէնեան, Եղիշ

եան, Գրիգոր Գլըճեան եւ Յարութիւն ձանկիւլեան, որ Նաեւ գանձապահ կ'ընտրուի: Շատ չ'անցնիր եւ Վարիչ Մարմնի կազմին վրայ կ'աւելնան Միհրան Տամատեան, Մարգար Ամիրեան (Մարգար Վարժապետ), Յակոբ Գագանճեան եւ Գրիգոր Տէր Պաղտասարեան:

Այս խումաքի աշխատելաձեւին եւ օրուան հոգեբանութեան մասին Յ. ձանկիւլեան կը պատժէ մանրադէպ մը: Օր մը, ինք եւ Մեծն Սուրատ անցետաճգելի գործով մը պէտք է տեսակցէին Խրիմեան Հայուկին հետ: Օրը կ'ըլլայ սոսկալի անձրեւոտ: Երկու ընկերները մինչեւ որոշ տեղ մը կը քալեն տեղատարափին տակ: Սակայն, Սկիւտարի զառիվերէն մինչեւ Ս. Խաչեկեղեցի ցեխոտ ճամբարյէն քալելը անհնար կ'ըլլայ: «Գիտէինք ամէնքն ուիւրին միջոցը կառքով բարձրանալն էր, բայց կը խորհէինք որ եթէ երբեք մեր ընկերներէն եւ համակիրներէն մէկը մեր կառքով երթալնիս տեսնէր, չէ՞ որ պիտի գալթակդէր, թէ Վարդի Մարմնուն

անդամները կառքով կը պտտին:
Թերեւս այդ կառքի դրամը մենք
մեր անձնական հաշիւէն տուած
պիտի ըլլալինք, բայց իննդիրն հոն
էր, որ պիտի կարծուէր թէ միշտ
շուայլ կերպով կը ծախսենք եւ
կ'ապրինք » (2): Սակայն ճարա-
հատ, ընկերները կը ստիպուին
կառք նստիլ: «Հայրիկի մենեակէն
ներս մտած միջոցնիս, անոր առա-
ջին գործը եղաւ կօշիկներուս նա-
յիլ ու ըսել.- Այսօր ներելի էր ձեզ
կառք նստիլ. Եթէ այս օդին չի
նստէիք, պիտի կշտամբէի ձեզ»:

Վարիչ Մարմինը բանակցու-
թեան մէջ կը մտնէ «Հայրենիք»
օրաթերթի շուրջ համախմբուած
մտաւորականներու խումբը ներ-
կայցնող Արփիար Արփիարեանի
եւ Լեւոն Բաշալեանի հետ՝ միաց-
ման առաջադրանքով: Վերջիններս,
մտաւոր պատրաստուածութեամբ
կը գտնուէին աւելի բարձր մակար-
դակի վրայ, ուստի կը հաւակնին
կազմակերպչական ամբողջ մէքե-
նան իրենց ձեռքը կեդրոնացնել,
որուն համար սակայն չունէին հա-
մապատասխան հմտութիւն եւ անձ-
նազոհութեան ողի: Միաձուլման
փորձը կը ձախողի:

Վարիչ Մարմնին հիմնական
գործը կը դառնայ Մարսէլ, Մկրտիչ
Փորթուկալեանէն «Արմենիա»ի
թիւեր եւ ազգասիրական գրակա-
նութիւնն առանալ, զանոնք ցրուել
ու փոխարժէքը ղրկել Մարսէլ:
Աշխատանքի այս շրջագիծը վա-
րիչ Մարմնին չի բաւարարեր:
Անոնք փոքր տարողութեամբ կարգ-
մը գործնական առաջարկներ կը
ներկայացնեն Մ. Փորթուկալեանին:
Օրինակ՝ «Կարեւոր ձեռնարկ»ի մը
համար 20 ոսկի յատկացնել վանի
մասնաճիւղին, կամ օժանդակել որ
Մուշի շրջանէն չորս կամաւոր երիս-
տասարդներ մեկնին Յունաստան,
յունական բանակին զինուորագրուե-
լով ձեռք բերեն զինավարժութիւն
եւ վերադառնալով Մուշ՝ այդ ծա-
ռայեցնեն երիտասարդութեան պա-
հանջ քններուն: Նման առաջարկները
կտրուկ ձեւով կը մերժուին Մ.
Փորթուկալեանի կողմէ, որուն պատ-
ճառով անոր հանդէվ վարիչ Մարմ-
նին մօտ կը յառաջանայ անվստա-
հութիւն:

Յարաբերութիւններու այս
մթնոլորտին մէջ, 1890 Մայիսին,
որպէս Հնչակեան գործիչ Կ. Պոլիս
կու գայ Շմաւոն (Գաբրիէլ Կաֆ-
եան): (Նախապէս, 1899-ին Կ. Պոլիս
ացցելած էր Ռուբէն Խանազատ,
սակայն ան մնացած էր շատ կարծ,
8-10 օր, հանդիպած Խրիմեան Հայ-
րիկին եւ Ա. Արքիարեանին,
«Հնչակ»ի Կ. Պոլսոց ներկայացու-
ցիչ եւ թղթակից նշանակած էր
Գրիգոր Գալֆայեանը, ապա մեկ-
նած կովկաս ու 1890 Յունուարին
վերադարձած Տրապիզոն): «Կաֆ-
եանը, Պոլիս գալով, նոյնպէս դիմել
էր Խրիմեանին, եւ սա նրան ծանօ-
թացրել էր վանեցի Յարութիւն
ձանկիւլեանի հետ, որը լիշեալ
Վարիչ Մարմնի ամենաեռանդուն
անդամն էր ու նրան ողի ներշնչո-
ղը: Կաֆեանը մի կատարեալ, վա-
զուց սպասաւծ Մեսիս է հանդիսա-
նում ձանկիւլեանի ու իր ընկերնե-
րի համար » (3):

Յ. Ճանկիւլեանի միջոցով Շմաւոն կը ծանօթանաց Վարիչ Մարմնի անդամներուն ու անոնց կը ներկայացնէ Հնչակեան Կուսակցու-

թեան ծրա-գիրը: Կա-
տարուած բանակցու-
թիւններէն ետք, Կ. Պոլ-
սոյ կազմակերպութիւնը
իր Վարիչ մարմնի լրիւ
կազմով, տասնեակնե-
րով եւ շրջանային մաս-
նածիւղերով ամբողջա-
պէս կը մտնէ Հնչակեան
Կուսակցութեան մէջ:
Վարիչ Մարմինը կը
դառնայ Կ. Պոլսոյ Հնչակ-
եան մամաճիւղի առա-
ջին ղեկավար մարմինը:
Շմաւոնի Կ. Պոլիս
գտնուած միջոցին հոն
կ'այցելեն Հնչակեան
գործիչներ Յակոբ Մե-
ղաւորեան, Ալեքսանդր
Ռոստոմեան, Ռ. Խանա-
զատ եւ Ռաֆայէլ Մոկ-
սէսեան, որոնց Վարիչ
Մարմին հետ տարած
համատեղ եւ անդուլ
ջանքերուն շնորհիւ
կուսակցական ցանցը
կ'աճի ու կ'ընդլայնի
մեծ թափով:

Վարդիչ Մարմինն ու գուրսէն
եկած գործիչները միասնաբար
կ'որոշեն, որպէս առաջին յեղափո-
խական ելոյթ, կազմակերպել ժո-
ղովը դաշտին ցոյց մը առ ի բողոք
զաւառի հայութեան անտանելի կա-
ցութեան: Տենդագին կը նախա-
պատրաստուի 1890 Յուլիս 15-ի
Գումա Գաբրուի յայտնի ցոյցը: Այդ
կիրակի, ցուցարարները պէտք է
հաւաքուէին Մայր Եկեղեցին, Երի-
տասարդ մը պէտք է ընդմիջէր
Եկեղեցական արարողութիւնը եւ
խորանն կարդար նախապէս պատ-

րաստուած Պահանջագիրը: Եկե-
ղեցիէն դուրս գանուող ժողովուր-
դին մէջ պէտք է ցուրուէր նոյն
Պահանջագրին օրինակները, ուր
տարբեր անկիւններէ այդ պէտք է
ընթերցուէր բարձրաձայն: Ապա,
այլ երիտասարդ մը, Աշրգեան
Պատրիարքին ընկերակցութեամբ
եւ իր ետին ունենալով ցուցարար
բազմութիւնը, պէտք է Պահան-
ջագիրը տանէր Սուլթանական Պա-
լատ:

渝B·P15920



Presented by
Homenmen Ladies Auxiliary

Saturday, May 11, 2013

Garo Soghanalian Hall • 8:30 p.m.
1060 N. Allen Ave., Pasadena



Donation \$35.00

For reservations, please contact:
Lena 626-485-6434 or Karine 818-324-0574

ԻՆՔՆԱՏԻԴ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵՎԱՄԲ ՆՇՈՒԵՑԱՒ
Հ.Բ.Ը.Ս.Ի ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 107ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ



«Միութիւնը զօրութիւն է»
Նշանաբանին տակ ինքնատիպ տօ-
նակատարութեամք մը նշուեցաւ
Հայկական Բարեգործական Ընդ-
հանուր Միութեան հիմնադրու-
թեան 107րդ տարեղարձը, Փաստ-
տինայի «Վաչէ եւ Թամար Մա-
նուկեան» համալիրի հանդիսաս-
րահին մէջ, Կիրակի, Մայիս 5,
2013ին:

Բազմահարիւր հանդիսական-ներու մէջ կը նշմարուէին Արեւմտեան թեմի Հայաստանեաց Եկեղեցւոյ Առաջնորդ Գերշ. Ցովինան Արք. Տէրտիկեան, Հայկական աւանդական կուսակցութիւններու, յարանուանութիւններու, մշակութացին, Հայրենակցական միութիւններու եւ մամբուլի ներկայացուցիչներ:

Հ.Բ.Լ.Մ.ի Արեւմտեան Ամերիկացի Շրջանակային Յանձնաժողովի հոգմէ Հովանալորուած սոյն միջոցառութիւնի կազմակերպիչներն էին Փաստինա-Կլենտցի, Լու Ան-ճելոս-Սան Ֆեռնանտօ Հովիտի եւ Օրէնժ Քառունթիի մասնաճիւղերը:

Տպաւորիչ էին Հ.Բ.Լ.Մ.ի
սկառուտներու կողմէ գրօշակի արա-
րողութիւնն ու ԱՄՆ-ի Հայաստա-
նի եւ ՀԲՀՄ-ի քայլերգներու կա-
տարումը:

Օրուան հանդիսավար՝ Փաստ-
տինա-կլենտէլ մասնաճիւղի ատե-
նապետուհի Ալին Խանճեանի բաց-
ման խօսքէն ետք ելոյթ ունեցաւ
առաջնորդ Գերշ. Յովնան Արք.
Տէրտէրեան: Ան մասնաւորաբար
շեշտեց Հ.Բ.Ը.Մի հիմնադիր Պողոս
Նուպար փաշալի եւ տեսլապաշտ
գործակիցներու այն մեծ նախա-
ձեռնութիւնը, որ փրկութեան լաստ
մը հանդիսացաւ հայոց Մեծ Եղեռ-
նէն եւ արհաւելիքներէն ճողովրած
մեր բեկորներուն համար: Արդա-
րեւ, Հ.Բ.Ը.Մ.ը իր գոյութեան 107
տարիներու ընթացքին հակայական
ներդրումներ կատարած է աշխար-
հացրիւ հայութեան կրթական, մշա-
կութային, մարդասիրական, եկե-
ղեցական եւ այլ բնագաւառներու
մէջ: Սրբազնն իր ելոյթն աւար-
դեօ լատուկ առօթ օրով:

Այս տարրուան լայտագրին մէջ
աչքառու նորութիւն մըն էր երի-
տասարդ Նոր Սերունդի մասնակ-
ցութիւնը զլիսաւորաբար՝ դպրո-
ցական աշակերտներ եւ կամ շրջա-
նաւարտներ, Հ.Բ.Հ.Մ.ի երկրորդա-
կան վարժարաններէն: Այս ծիրէն
ներս ուշագրաւ էր չնորհալի երգ-
չուհի Մարալ Քիւրտեանի զոյգ
կատարումները, («Բարի Արագիլ»
եւ «Կոռունկ բարով դառնաս»),
որոնք արժանացան խրախուսա-

ՄԵՐ ՄՐՏԵՐԸ ԶԵՐՄԱՑՆՈՂ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆՅ ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՕՆԵՐԸ՝ ՀԱՍԲԱՌՉՈՒՄ

Բ. ԿՈՐԻՒՆ

Այն թուականին՝ 301-ին, երբ
պետականօրէն ընդունեցինք քրիս-
տոնէութիւնը, մինչ օրս մեր ժողո-
վուրդը մէրտօրէն հաւատարիմ կառ-
չած է մնացել մեր պապերի հա-
ւատքին: Այլակրօն գորութիւններ
փորձեցին մեզ կրօնափոխ դարձ-
նել, սակայն հաւատքն հայու ար-
եան գոյն ստացաւ: Անօգուտ սպառ-
նալիքներ... Սրբ. էջմիածինը մնաց
անսասան:

Մեր եկեղեցու ազգային
դրուածքի դէմ պայքարը չդադա-
րեց, տարատեսակ աղանդաւորներ,
իբր թէ՝ Քրիստոսի «Ճշմարիտ»
ուղու հետեւորդներ աշխատում էին
իրենց հնթարկել մեր եկեղեցին,
ապարդիւն ջանքեր։ Այսօր նոյն-
պէս թափով տարւում է այդ պա-
ռակտիչ եւ քանդիչ աշխատանքնե-
րը աղուէսախօս քարոզիչների մի-
ջոցով։ Սրանց տակտիկան եւ էու-
թիւնը մեզ յայսնի է, թող զգոյշ
լինեն մեր զաւակները նրանց ուռ-
կանը չընկնելու համար։

Φοιθηρίκωντας την πατέρα του οποίον ήταν ο πατέρας της σύζυγης του, ο Καπετάνιος Αλέξανδρος Λαζαρίδης, ο οποίος έζησε μόνο για λίγα χρόνια μετά την γέννηση της και πέθανε σε ηλικία 35 ετών από ιδιαίτερη φρίκη στην Καρδίτσα. Ο Καπετάνιος Λαζαρίδης ήταν ο πατέρας της σύζυγης του, ο οποίος έζησε μόνο για λίγα χρόνια μετά την γένηση της και πέθανε σε ηλικία 35 ετών από ιδιαίτερη φρίκη στην Καρδίτσα.

Սեր հայոց եկեղեցին հիմնուած է Քրիստոսի վարդապետութեան առնչուող տիեզերական ժողովների ընդունած՝ «Հաւատոյ Հանգանակ»-ի սկզբունքների վրայ։ Որպէսզի անխախտ մնայ մեր ժողովրդի հաւատքը եկեղեցւոյ հետ տարրուա ընթացքին պատարագներով եւ արարողութիւններով յիշատակւում են Քրիստոսի կեանքին վերաբերող Տէրունի Տօնելը, որոնցից մէկն է՝ Համբարձումը։ Զատկի՝ Յարութեան տօնից, քառասուն օրեր անց տօնւում է՝ Համբարձումը, Հինգշաբթի օր, Յօհովի շաբթական դրութով։

Համբարձումը ուրախութեան
տօն է, խմբական, խրախճանքի,
զբօսանքի եւ պտոյտի օր է: Այս
տօնը Նախկինում կատարւում էր
տարբեր սովորութիւններով՝ ուխ-
տագնացութիւններով: Տօնը կոչ-
ուել է նաեւ՝ վիճակ եւ «Զան
Գիւլում»-ի օր, որովհետեւ վիճա-
կի համար յօրինուած երգերը վեր-
ջանում էին՝ «Զան գիւլում»-ով,
որը գեղածիծաղ գարնան գովքն ու
ռովասան ոն է:

Այս տօնին գիւղական ընտա-
նիքները՝ մեծով եւ պղտիկով, մա-
նաւանդ այն տները, որոնք նորա-
հարս կամ նշանուած զոյցեր ունէ-
ին, դաշտ էին գնուած, զոչ (խոց) էին
զարդարուած, նախշուն գոյներով
ներկուած էին ճըղլանի (երկճիւղ)
փայտեր, նրանց զլիխին կապելով
փնջուխներ, «Համբարձման փայ-
տեր» էին կոչւուած դրանք: Պատա-
նիները փայտերը ձեռքներին, ոչ-
իսպառ առ ջեւու առ ած առաքերնու մ

էին հանդիսականների մէջ: Կեր ու
խուռածի սիռոցներ էր բացւում,
մատաղներ էր արւում, զրնգում էր
երգը, շուրջպարն էր թափ ստա-
նում դհող-զուռնայի քաղցր ու
ոգեւորիչ նուազով: Աղջիկները վառ
կարծիր եւ կանաչ գոյնի շորեր
հագած զիւլէյմանի եւ Համբարձ-
ման ծաղիկներ էին փնջում, վիճակ
հանում, սիրած եարի մասին զովք
ասում, մեղրածոր երգերով ու պա-
րերով զուարթ օր էին անց կաց-
նում բնութեան ծիլ ու ծաղիկների
գրկում:

Մեր անմահ բանաստեղծ Ցով.
Թումանեանն իր յաւերժաբոյր
«Անուշ»-ի մէջ այսպիս է նկարագ-
րում համբարձման գովկը՝

Համբարձումն եկաւ ծաղ-
կունքն ալուան,
Զուգուել են հանդեր նախշուն
գորգերով,
Փունջ-փունջ աղջիկներ սա-
րերը ելան
Վիճակ հանելու աշխոյժ եր-
գերով:

Համբարձումեայլա,
Եայլա ջան եայլա,
Լաւ օրեր եայլա,
Եայլա ջան եայլա:

Եկաւ Համբարձում
Ծաղկով զարդարուած,
Մեր բախտին հարցում
-Ո՞վ է մեզ գրուած:

የኢትዮጵያውያንድ ውስጥ

Վիճակն ի բարին

Երգերով զովենի
Էն իգիթ եարին:

Իրանահայ բանաստեղծ՝ Հայկ
Յովսէփեանի՝ «Հարսի կոնդը» պո-
էմացի զլուխ չորրորդ մասից բե-
րում ենք հատուածներ Համբարձ-
ման տօնի ընթացքում ժողովրդա-
կան հանդիսութեան նուիրուած:
(«Հարսի կոնդը» պատմական պո-
էմ է, նկարագրութիւնն է իրանի
Բուրվարի գաւառի Փարմիշան գիւ-
ղում պատահած ժողովրդական
ընդվզումի ընդդէմ խանի ոտնձ-
գութեան):

ԽԵղութիւն է երգ ու պար,
Երկինքը զինց արեւը վառ.
Գետն է ցայտում լայն շնչում
Համբարձման տօն՝ ջան զիւ-
լում:

Ծաղկաբաղից նոր են եկել
Աղջկները ծաղկաբոյր,
Գիւլյմանի փնջեր կազմել,
Եօրն աղրիւրից բերել ջուր:

Նրանց բոյլին են խառնուել
Զահել տղերքու հարսեր,
Ողջ զիւղն ահա կոնդ է եկել
Զան զիւղումին մասնակցել:

Ահել, ջահել կոնդ են եկել
Փոել թաղիքու նալին,
Առառ ու լիսեղան թացել
Քէֆի նստել միասին:

Ն.ՓՐԱՍՏԵՎԱՐԴԻՐԱԲԱ.
Ներկայ ժամանակներում ան-
գունացել են մեր աւանդական սո-
վորութիւնները: Իրանում միու-
թիւնները աշխատում են կենդանի
պահել Համբարձման տօնակատա-
րութիւնը կազմակերպելով դաշ-
տահանդէմներ մեծ թուզ ընտա-
նիքների մասնակցութեամբ: Այս-
տեղ եւս «Լու Անջելէսաի Փերիոյ
Ազգագրական» միութիւնը գլխա-
ւորութեամբ՝ Երեմ Զոհրաբեանի

massis Weekly

Volume 33, No. 17

Saturday, MAY 11, 2013

ACA Endorses Eric Garcetti For Los Angeles City Mayor



ACA representatives Peter Darakjian and Gary Sinanian with Eric Garcetti

LOS ANGELES -- The Armenian Council of America Political Action Committee (ACA-PAC) is pleased to announce its endorsement of Los Angeles Mayoral Candidate Eric Garcetti.

Garcetti has served as Councilmember of Council District 13, which includes the Little Armenia District, an area heavily populated with Armenian-Americans. Actively serving his constituency in areas of job growth, crime prevention and other major improvements, Garcetti is the only candidate that has a proven track record of revitalizing communities that have been badly hurt by the economy.

In addition, Garcetti has been an active and engaged supporter of the Armenian-American community and has participated in several community-wide events and programs, including establishing the Little Armenia Chamber of Commerce, setting in place a Sister City Program with Yerevan and contributing to the success of local Armenian community centers. He has also been instrumental in the support the City of Los Angeles has given

towards the Armenian Genocide march in Little Armenia. ACA-PAC trusts, as Mayor, Garcetti will be able to utilize his experience as Councilmember and support Armenian American issues within the entire City of Los Angeles.

"I'm very proud to receive the endorsement of the Armenian Council of America," Garcetti said. "To have the official endorsement and trust of an Armenian organization with deep roots in Los Angeles is truly an honor and I look forward to continuing serving the Armenian-American community as the next Mayor of Los Angeles."

The LA City Municipal elections will take place on May 21, 2013. To find your polling place, please visit: www.lavote.net

The Armenian Council of America is dedicated to educating the Armenian-American community in local political affairs, as well as actively pursuing Armenian-American participation in their respective local governments, to support political candidates who share the values of the Armenian American community.

Turkey Offers Nuclear Partnership to France If Reviews its Stance on Armenian Genocide

Ankara is expecting to see Paris weigh its stance on Armenian genocide more carefully amid improving trade ties, Turkish Energy Minister Taner Yildiz told reporters Monday in Ankara, Today's Zaman reports.

France's GDF Suez will partner with Japan's Mitsubishi Heavy Industries Ltd and Itochu Corporation to build Turkey's second nuclear power plant at an estimated cost of \$22 billion under an agreement signed last week. The consortium will use French nuclear group Areva's Atmea reactors.

Yildiz's remarks on Monday come on the heels of speculation in French and Turkish media that the nuclear deal will benefit the political relations between Paris and Ankara, which have been strained by the former's recognition of the Armenian Genocide. Ankara last year

rejected requests by two French firms to be involved in Turkish nuclear power projects amid Turkish anger at a French bill making it illegal to deny the Genocide.

Observers argued the French stance on the issue would continue to test Turkey's patience as the 100th anniversary of 1915 events approaches.

Recalling that the French government is aware of the need to break the ice in ties with Turkey, Yildiz said he expected the latest energy deal to serve this end. "We unfortunately failed to bring about a rapprochement during the [former President Nicolas] Sarkozy term. ...last week's deal is a positive step to see this happen," Yildiz remarked.

Apart from the genocide claims, Turkey also hopes to see France soften its stance on Ankara's bid to join the EU.

Armenian Ruling Party Wins Big In Disputed Yerevan Vote



Elderly citizen casting his vote during Yerevan municipal elections

YEREVAN -- Leading Armenian civic organizations described the mayoral elections in Yerevan as undemocratic on Monday, alleging widespread vote buying, multiple voting and other irregularities that benefited the ruling Republican Party (HHK).

Preliminary full results of Sunday's municipal elections released by the Central Election Commission (CEC) in the morning confirmed the HHK's landslide victory, giving it almost 56 percent of the vote and 42 seats in Yerevan's 65-member municipal council. The comfortable majority will enable the party to reappoint Taron Markarian, the city's incumbent Republican mayor.

The two other forces that cleared the 6- and 8-percent hurdles set for parties and blocs in the elections, the Prosperous Armenia Party (PAP) and the Hello Yerevan bloc, will get 17 and 7 seats, respectively, the CEC said.

"Our joint assessment is that these elections absolutely did not meet democratic standards," Avetik Ishkhanian of the Armenian Helsinki Committee told a joint news conference of their leaders.

"Once again we had disgraceful elections. We keep getting surprised with how diverse election violations can be," said Sona Ayvazian, deputy

Continued on page 2

New Armenian Cabinet Unveiled



YEREVAN -- Prime Minister Tigran Sarkisian unveiled late on Tuesday his new but largely unchanged cabinet that was formed as a result of Armenia's recent presidential election.

The ruling Republican Party of Armenia (HHK) approved the candidacies of the new ministers submitted by Sarkisian during a meeting of the HHK's governing body. HHK spokesman Eduard Sharmazanov said they will be formally appointed by President Serzh Sarkisian on Wednesday morning.

Only three of the ministers did not serve in the previous cabinet that was also headed by Tigran Sarkisian. Those are Finance Minister Davit Sarkisian (no relation), Economy Minister Vahram Avanesian and Sports and Youth Affairs Minister Yuri Vartanian. The latter is a renowned former weightlifter who won 1980 Olympic Games in Moscow and several world championships for the Soviet Union.

Continued on page 2

Armenian Patriarchate in Istanbul Attacked Two Suspects Arrested



ISTANBUL -- Assailants opened fire outside an Armenian church in Istanbul during the morning service on Sunday.

No one was hurt during the incident but it has made the Armenian community extremely uneasy as it came only a day after a racist organization burned a copy of an Armenian newspaper in Igdır province, Today's Zaman reports.

The church where the incident happened is in Gedik Pasa, not far from the Armenian Patriarchate. Garo Paylan, who was attending the event, said that someone fired seven shots into the air while standing in front of the church's gate. He said that the congregation panicked and ran outside.

Paylan also added that he believed the reason why this happened in front of the smaller church is because there are less security cameras around it as opposed to the street where the patriarchy is located.

He said that the police had arrived at the scene and started investigations to identify the shooter. They were also to review footage from nearby cameras.

Paylan noted that an extreme right

organization that calls itself the International Association to Fight Unfounded Armenian Allegations (ASIM-DER) had burned a copy of the Turkish-Armenian weekly Agos in Igdır on Saturday, adding that he did not believe it was a coincidence that the shooting came a day after the ASIM-DER incident.

Recently, the ultra-right group was active in the social media, targeting Armenian agencies, schools, churches, foundations and individuals in Turkey as part of an anti-Armenian hate campaign.

Paylan also said that the Armenian community and Agos could file all the complaints in the world but the rest of the country should stand up against such acts of racism.

On Tuesday two suspects were arrested for the shooting near the Church of St. John. The arrestees, whose identities have not been made public yet, are 15 and 17 years old. They assured that their actions were not aimed against the church, they were shooting only to check out their new rifles. The Turkish Police are still in the pursuit of another man, who also was at the spot of the incident.

Armenian Expert Willing to Join Reconstruction Works in Ani

ICOMOS/Armenia is looking forward to the establishment of experts' group by the International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) for the reconstruction works in Ani. A number of experts from ICOMOS/Armenia and ICOMOS/Turkey will be included in the group. They will have an opportunity to follow the reconstruction works launched in Ani on September, 2012.

The Chairman of ICOMOS/Armenia organization Gagik Gyurjyan

stated that Armenia has already decided who will represent the Armenian side in Ani. Among other things Gyurjyan underscored: "We are completely ready to partake in the reconstruction works."

The International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) (French: Conseil international des monuments et des sites) is a professional association that works for the conservation and protection of cultural heritage places around the world.

Armenian Ruling Party Wins Big

Continued from page 1

director of the Anti-Corruption Center (ACC), the Armenian affiliate of the Berlin-based Transparency International.

"We witnessed cases of [multiple] 'carousel' voting and use of pen ink of different colors," she claimed. "Overcrowding [at polling stations] was widespread. People were ferried to polling stations, including by taxis. Multiple voting was a regular occurrence."

Meanwhile, observers from the

Council of Europe were cautious on Monday in evaluating the weekend municipal elections in Yerevan, praising technical aspects of their conduct but reserving judgment on their freedom and fairness.

"With the exception of a few incidents in those polling stations visited by the observation team of the Congress, the vote was carried out in a calm and orderly manner and the elections were technically well-prepared," Stewart Dickson, the British head of the mission, said, presenting its preliminary conclusions.

Ankara Angry at Recognition of Assyrian, Armenian and Greek Genocides by New South Wales Parliament

ANKARA -- Recognition of the "Assyrian, Armenian and Greek genocides" by New South Wales Parliament has angered Ankara, prompting it to deliver a "strong condemnation" while noting the decision will have negative repercussions, the Hurriyet Daily News reports.

"We strongly condemn and reject this motion which is in no way compatible with historic facts. The fact that this motion has been passed through a fait accompli by a local politician, whose antagonism to Turkey in his attitude and behavior is well-known, during a session at the State Parliament attended by a small number of parliamentarians, shows how lightly and unsoundly such a sensitive issue is

dealt with. It is evident that history will not be rewritten by such motions passed by petty political calculations under the influence of ethnic lobbies known for their excesses and prejudices," the Foreign Ministry said in a written statement delivered today.

New South Wales legislature unanimously passed the motion on May 1 at the request of the Assyrian Universal Alliance, the Australian Hellenic Council and the Armenian National Committee.

Accordingly, the Parliament "joined the Assyrian, Armenian and Greek communities of New South Wales in honoring the memory of the innocent men, women and children who fell victims to the first modern genocides."

Armenian Institute of Ancient Manuscripts Acquires First-Ever Printed Armenian Language Bible

YEREVAN -- The Bible by Voskan Yerevantsi, a volume of unique value, was printed in 1666 in Amsterdam. This stunning sample of book art has for years been part of a private collection. Thanks to the donation by VivaCell-MTS General Manager Ralph Yirikian the volume is now at home and can add brilliancy to the exhibition.

The volume is of great historical and cultural importance. Voskan Yerevantsi had presented it to Catholicos Hakob Jughayetsi, originator of Armenian typography. In 1666 the Bible was decorated with a silver cover, a unique example of Armenian iconic art.

The cover made by a representative of the Erzrum School, one of the famous centers of the Armenian silversmith art, is a marvel of the art of inlay. It is a well-known fact that the artist, who worked on the cover had mastered both the art of jewelry, and the miniature painting, and, what is most important had profound knowledge in theology, which helped him reach perfection in making the cover. The face of the cover depicts a scene of Annunciation and the back of the cover holds a picture of the Resurrection. The opening part of the book depicts the four evangelists and their symbols.

"Probably, I won't be exaggerat-



ing, if I say that the Matenadaran has the same symbolic meaning to us that the biblical Ararat has. It is a sacred place that best characterizes us. Armenian love for the writing and the literature knows no bounds. Even the menace of physical extermination could never hold back the people who fought for its honor and existence from saving books often at the expense of own life," said Yirikian, according to a company press release. "The Armenian people have expressed their pain through music, art and prayer and have saved their culture. I am happy to have managed to be useful to Matenadaran with my modest contribution."

The VivaCell-MTS general manager also donated to Matenadaran another two Bibles from his personal library.

New Armenian Cabinet Unveiled

Continued from page 1

Davit Sarkisian, who until now served as chief of the prime minister's staff, and the outgoing finance minister, Vache Gabrielian will swap their previous jobs. Unlike, Sarkisian, Gabrielian will have a ministerial status in his new position.

Avanesian, who held different ministerial posts in the 1990s, will replace Tigran Davtian. The latter will be appointed as Armenia's representative to the World Trade Organization.

Tigran Sarkisian himself was re-appointed two months after President Sarkisian won a second term in the

disputed February 18 election. The head of state indicated shortly after his reelection that he is not planning sweeping personnel changes because he considers the outgoing government's economic record satisfactory. He acknowledged at the same time that "a huge number of our citizens are unhappy with our work."

"All the ministers have been tasked with working more effectively and ensuring that the results of their work are visible," the HHK's Sharmazanov told journalists. "Gone are the days when the results of reforms had to be visible after one year. They must be visible today."

Richard Hovannisian and Elie Wiesel in Conversation on Genocide and the Obligation to Remember



By Jano Boghossian

ORANGE, CA -- On April 17, Professor Richard Hovannisian, First Holder of the AEF Chair in Modern History at UCLA and Distinguished Visiting Scholar at Chapman University and the University of California, Irvine, engaged in "Conversation" with Dr. Elie Wiesel, Nobel Laureate and Holocaust survivor, regarding the moral obligation of mankind to honor and preserve the memory of the victims of the Armenian Genocide and the Holocaust by documenting and preserving witness and survivor testimonials, advocating for recognition, and promoting education.

Before a capacity audience in the Wallace All Faiths Chapel, the scholars touched upon their unique individual experiences and that of their communities while dealing with concepts of truth and justice in the aftermath of the Armenian Genocide and the Holocaust. Hovannisian posed the question of whether there can ever be real justice for Holocaust victims, even with the countless monuments and reparations they have received, to which Wiesel simply said "no". Hovannisian added that the Armenians, on the other hand, have not even been given the satisfaction of a modicum of formal recognition by the Republic of Turkey. He wondered about Dr. Wiesel's view of the Holocaust being beyond the bounds of history and therefore incomparable and argued instead that the Holocaust, like the Armenian Genocide, could be contextualized and historicized without making either of them seem rational.

Dr. Elie Wiesel spoke of the Armenians' "passion for memory" and for preserving every detail of a calamity that marked and traumatized all subsequent generations of Armenians both in homeland and Diaspora. Wiesel then described how the Armenian cause "eventually became my cause," and discussed the importance of remembrance and what might happen once the last witness eventually passes away.

Dr. Hovannisian emphasized that selectivity of memory poses a challenge for those not connected to an event, as the Holocaust has been universalized, while Armenians still struggle with denial. "The history is not just our history, but mankind's history," said Hovannisian, and stated that memory must not just be linked to a single victim group.

There currently exists two institutions in Los Angeles that preserve, digitize, index and utilize survivor testimonials from the Armenian Genocide and the Holocaust—UCLA's Armenian Oral History project led by Hovannisian, and the Shoah Foundation's much more extensive collection at the University of Southern California. Hovannisian began the UCLA program in the 1970s by having students interview survivors of the Armenian Genocide. The interviews were later transcribed and translated by a subsequent generation of students.

"Elie Wiesel and Richard Hovannisian in Conversation" was moderated by Chapman University History Department Chair Jennifer Keene and was part of the University's week-long events featuring Elie Wiesel and organized by the Rodgers Center of Holocaust Education headed by Dr. Marilyn Harran.

In the days prior to the Chapman program, Professor Hovannisian lectured in Yerevan, Armenia; Buenos Aires, Argentina; Montevideo, Uruguay; Berlin, Germany; and Scottsdale, Arizona. On April 21, he was the keynote speaker of the annual commemoration of the Armenian Genocide at St. Mary Church in Costa Mesa, California, and on May 1-2 returned to Chapman University on May 1-2 for guest lectures in two Holocaust classes. He will make a presentation on the destruction of Smyrna/Izmir in a communitywide program at St. Leon Church in New Jersey on May 17, and will be the featured speaker in Montreal on May 25 on the occasion of the 95th anniversary of the founding of the Armenian republic..

Dr. Professor Mesrob Balayan (His Life and Activities)

Professor Mesrob Balayan, the internationally renowned psychologist, national and social activist and intellectual of many years, the founder of the psychological laboratory of Isfahan State University, the longtime professor and chair of the university's psychology and Armenian Studies departments, passed away in Nor Jugha, Iran on Wednesday, April 3rd.

He was born in 1925 in Yerevan. Having moved to Iran at an early age, he received his primary and secondary education in Qazvin and Tehran and attended Alborz Colleges. He was the first child of the long-serving spiritual shepherd of Qazvin, senior priest Ter-Harutiun Ter-Mesrobian Balayan.

After graduating from the French-language university in Tehran, he served for five years at the Mashadi and Rashadi state secondary schools. For his commendable abilities as an instructor, he was sent by the Iranian government to France, where he met again his former classmate and by then the outstanding and well-known mathematician, Vazgen Ter-Harutiunian.

He majored in psychology and literature and graduated from the Sorbonne with honors, receiving the title of doctor. Refusing Sorbonne University's administration's invitation, Dr. Mesrob Balayan decided to return to Iran.

In 1961 he was invited to Isfahan to assume the role of the director of the university's psychology program. He established the psychological laboratory, which at the time was the only one in Iran and the countries of the Middle East. During the time of these activities, he was appointed to the positions of responsibility and professor for Isfahan's Armenian Studies department. He was a member of the International Psychological Organization. He was honored with awards from universities and research organizations in Iran, Armenia, and France.

In 1996, he was bestowed with the St. Mesrob Mashtots medal by His Holiness Catholicos Aram I.

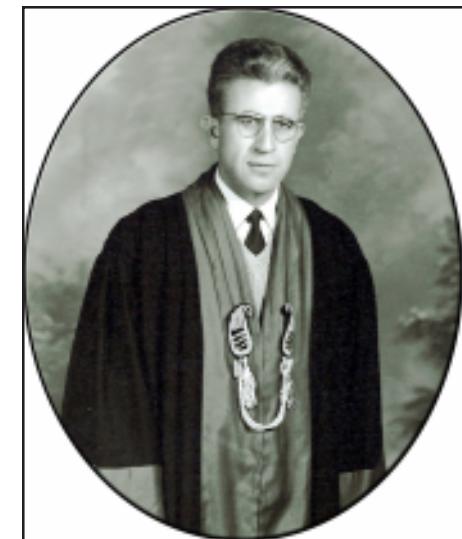
In 1978-88, he was recognized as man of the year by London's Cambridge International Biographical Centre.

In 1990, UNESCO recognized Dr. Balayan as the world's fourth most able psychologist.

In honor of his international achievements and successes in his field, he was bestowed with gold medals from former king of Iran, Mohammed Reza Shah Pahlavi, and later from the government of the Islamic Republic of Iran.

His name is mentioned in the sixth volume of the Armenian Soviet Encyclopedia.

Mesrob Balayan devoted a full 50 years to education, pedagogy, and national-social activities. In Nor Jugha, he organized parent conferences, lectures and taught at Armenian schools. He gave lectures in Tehran, Qazvin, and a string of other Armenian-popu-



lated cities. Through special invitation, he was a guest lecturer at Yerevan's Khachatur Abovyan Pedagogical University. His students over the past 30 years have gone on to assume high positions in government or science. Among the noteworthy include the former president of the Islamic Republic of Iran Mohammed Khatami, the minister of education and science, Iran's chief justice, and others.

The aforementioned individuals always remembered their instructor with a sense of gratitude and worked to carry out his requests, which concerned issues relating to the Iranian-Armenian community.

Dr. Mesrob Balayan translated into Farsi the works of Balzac and Mkrtich Armen, which were widely-respected by readers. With his advice and encouragement, Azat Matian, his student from Isfahan University's Armenian Studies department and later professor and holder of the chair, translated into Farsi Grigor Narekatsi's remarkable work The Book of Lamentations. An endeavor that spanned several years, this project was well-received among Farsi readers. Intent on concentrating his entire material knowledge in a single location, in 1995 Dr. Mesrob Balayan established in Nor Jugha the Foundation for Children's Publishing, which would publish colorful books for children and the youth. For this Foundation created to benefit the Armenian community, he donated five million tumans to the Armenian Diocese of Isfahan, which would remain inviolable in the care of the bank, from where the annual proceeds would go to the publication of books. The Foundation has already published six books.

Professor Balayan is the author of more than ten books on science and psychology. He has written hundreds of articles in Armenian, Farsi, and French which have been published in journals and newspapers in Iran, Armenia, and elsewhere.

The Armenian people suffered a great loss following the death of Dr. Professor Mesrob Balayan.

The scientific community, and namely the Armenian community, lost one of its devoted, highly-merited and honored activists.

HyeAID 2
BENEFIT CONCERT FOR
SYRIAN ARMENIAN
RELIEF FUND
JUNE 9, 2013 6:00 PM
DOLBY THEATRE
(FORMERLY KODAK THEATRE)
FOR TICKETS 818.618.2348 - Itsmyseat.com/HyeAid
818.265.0506 ticketmaster*

GEVORKIAN DANCE ACADEMY
LEYLA SARIBEKYAN
SILVA HAKOBYAN

CSUF Faculty and Staff Selected for Irvine New Leadership Network



Dr. Mark Keppler Caty Perez and Dr. Matthew Jendian

FRESNO -- Dr. Matthew Jendian, Dr. Mark Keppler and Caty Perez from Fresno State have been selected for membership in the first cohort of The James Irvine Foundation New Leadership Network.

The network is a new program that brings together 12 diverse San Joaquin Valley leaders across issues, sectors and generations. The group will learn, collaborate and build relationships with one another to contribute to a better future for the Valley.

Foundation officials say the program differs from other leadership programs in two ways. First, it will include a unique mix of individuals, who are brought together across traditional divides and second, it will share innovative leadership and social change approaches to help create an enduring network of leaders committed to improving the Valley for decades to come.

Matthew Ari Jendian is founding director of Fresno State's Humanities Program in Community Benefit Administration and serves as a professor and chair of the Department of Sociology.

He is the recipient of the 2012 President's Award of Excellence presented by the University Advisory Board at Fresno State, the Provost's Award for Faculty Service, the Social Action Award from Temple Beth Israel, and the Amigo Award from Vida en El Valle.

Jendian received his B.A. in Sociology and minor degrees in Psychology and Armenian Studies from Fresno State and his Ph.D. from the University of Southern California.

Mark Keppler is the executive director of The Maddy Institute for

Public Affairs, a non-partisan public policy institute housed at Fresno State. He also teaches in the university's Craig School of Business. He earned his B.S. in Business, with a minor in Economics, from the State University of New York, as well as an M.S. in Industrial Relations and a law degree from the University of Wisconsin.

Keppler is a mediator for the U.S. Equal Employment Opportunity Commission and a labor-management arbitrator for the Federal Mediation and Conciliation Service. He is the founder and chairman of the Clovis Community Foundation, as well as the founder and chairman of the Coalition for Community Trails, which merged with Tree Fresno in 2005.

Caty Perez serves as a director of development at Fresno State. She spent 12 years working for the Craig School of Business and now supports the Lyles College of Engineering, College of Science and Math and College of Social Science. She works on major gifts, planned gifts and volunteer leadership.

Perez is a charter member and past president of River Park Rotary, where she has twice-received the Service Above Self award. She was named the 2004 Woman of the Year by the Leukemia and Lymphoma Society, named in the inaugural class of the "Top 40 Under 40" and served as a member of Leadership Fresno Class XIX.

She has a B.A. in Applied Mathematics and minor in Business Leadership from Fresno Pacific University and M.A. in Education Leadership from Fresno State.

11th Armenian Medical World Congress Ball to Benefit Juvenile Diabetes and Pediatric Epilepsy Projects

LOS ANGELES -- The Armenian American Medical Society (AAMS) will be hosting the 11th Armenian Medical World Congress (AMWC) Ball on Saturday, July 6, 2013 at the Ray Dolby Theatre Ballroom (formerly the Kodak Theatre) in Hollywood, home of the Oscars. Proceeds from the Ball will benefit the AAMS's Juvenile Diabetes Project and Pediatric Epilepsy Program in Armenia.

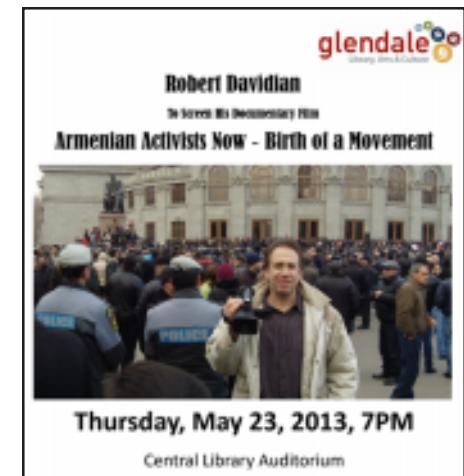
The World Congress Ball will celebrate the culmination of the amaz-

ing four day conference that will bring together renowned experts and healthcare professionals from all over the world. In keeping with the glamour of Hollywood, the Oscar themed Ball will feature an elegant dinner catered by world-famous celebrity Chef Wolfgang Puck along with musical entertainment and dancing throughout the evening. The Ball will offer guests an opportunity to mix and mingle with friends and family in a spectacular setting while networking with Con-

Documentary Filmmaker Robert Davidian to Screen "Armenian Activists Now-Birth of a Movement"

GLENDALE, -- on Thursday, May 23, 2013, at 7pm the Glendale Library, Arts & Culture, has invited the documentary filmmaker Robert Davidian to screen his documentary film "Armenian Activists Now - Birth of a Movement". The 41 minute film is in English, with Armenian subtitles. The Glendale Central Library Auditorium is located at 222 East Harvard Street in Glendale. Admission is free; seating is limited. Library visitors receive 3 hours FREE parking across the street at The Market Place parking structure with validation at the Loan Desk. The program is sponsored by the Library, Arts & Culture Department.

Davidian completed the production of "Armenian Activists Now - Birth of a Movement" in 2012. The documentary film shows the birth of



activism in Armenia as told by the activists themselves. It aims to inspire change in Armenia. Davidian's documentary focuses on hope and change. A change that is based on social and political justice, rule of law and participation by all.

"Abstraction" Gripping New Heist Film by Armenian Filmmaker Prince Ishcan Bagdasarian

LOS ANGELES -- PIB Productions has announced the release of a new movie trailer for "Abstraction," an intense action crime drama revolving around the heist of a half a million dollar painting.

"Abstraction" is written and directed by Armenian filmmaker Prince Ishcan Bagdasarian and stars Academy Award Nominee Eric Roberts (Dark Knight, Expendables), Ken Davitian (Borat, The Artist), Hunter Ives, Korrina Rico (School Dance, In Time), Natalie Victoria (Deadheads), Richard Manriquez, and James Lewis (Gacy House).

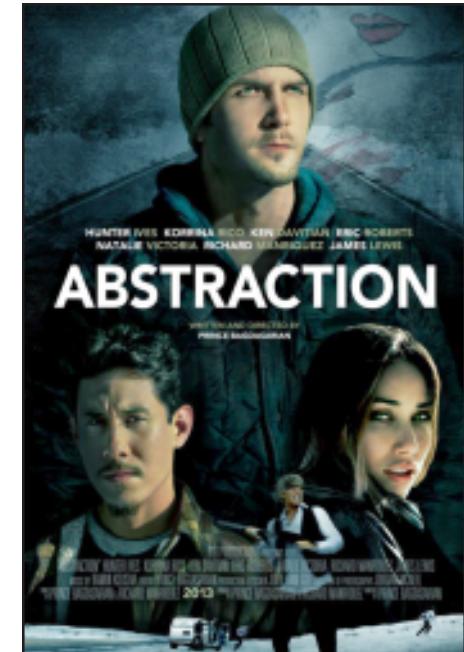
Although PIB Productions had a limited budget to produce the independent feature film, they utilized modern innovative methods of filmmaking and called upon certain industry professionals who supported the ambitious project in its early stages.

"It was really interesting assembling a team with the proper knowledge who also believed in the film"

gress participants and presenters from across the world.

The AAMS has a strong history of creating and implementing innovative projects in Armenia. These include the AAMS Juvenile Diabetes Project which has been operating in Armenia since 1993. Life can be incredibly difficult and painful for children with juvenile diabetes and can result in heart breaking consequences including loss of consciousness, strokes, blindness, and poor circulation. Young lives are often cut short due to complications of the disease.

Insulin and related supplies are acquired and shipped to Armenia every year through the support of the AAMS. Since 2011, the AAMS's Juvenile Diabetes Project has been organizing a summer camp for children with diabetes in Armenia. The camp offers children instructions on the correct



says writer and director Prince Bagdasarian. "We had to film scene production and post production for films."

<http://www.abstractionfilm.com>
Production company website:
<http://www.pibproductions.com>

use of insulin and education on proper nutrition and lifestyle in order to optimize their health. In January of 2003, the AAMS established the Pediatric Epilepsy Program in Armenia, which was the first of its kind. Since then, thousands of children have been receiving comprehensive "state of the art" evaluation and treatment for their condition free of charge. The Pediatric Epilepsy Program has equipped the clinic with necessary medications and equipment to take care of all the children suffering from seizures in Armenia.

The AAMS holds one fundraiser each year and this year's World Congress Ball will help support these programs in the years to come.

If you would like more information on the 11th AMWC Ball, please visit our website at www.aamscom/congress.

ՄԵՐ ԿԱՐԵՎԵՐ ԹՈՂՈՒՆԸ ԿՐԿԻՆ ԿԸ ՑԱԽՄԸ («Ճէս Անցման»ի ներկայացման առիթով)

«...Ու որք հոգիս քն կարօտումյաւերժօրէն մխաց, մխաց,
Որպէս կարմիր մի ողջակէզ Արիւնոտուած, հրէ մի խաչ...»:
Եղիշէ Զարենց
(Ողջակիզուող կրակ-«Իրիկունը»)

Պ. ԱԼԱՎԱՅՏՈՅԵԱՆ

20 տարեկանին գրուած (1918) Զարենցի այս գլուխվործոցը ահա երկրորդ անգամն է որ կ'անցնի անմահութեան գիրլկը շնորհիւ ԱՄՐ-Քի հիմնադիր եւ խօթքավար Վաչէ Պարսումեանին, որը կ'առաջարկէ ամերիկացի երիտասարդ երգահան եան Քրառուսի զայն, ուրիշ չորս Զարենցեան քերժուածներու հետ, վերածել երաժշտական պոէմացի։ Եւ ահա այսօր 19 Ապրիլ 2013ին ուրբաթ երեկոյ, հեղինակ Քրառուսի ներկայութեան այս հոգեթով պոէման կը շողայ նոր ԱՄՐ-Քի «Գեղարդ» երգչախումբին եւ երգչունի Շուշան Պարսումեանի կատարմամբ Կլենտէյլի երիցական (Presbyterian) եկեղեցին մէջ, ինչպէս նաեւ, անկէ երկու օր ետք, նոյներու կատարմամբ, որպէս Դիլիջանի համերգաշարի վերջին համերգին վերջաբան կտորը։ Այսպէս, Ստալինի սարքած եղեռնին 40 տարեկանին, 1937ին, գոհուած Զարենցի ճարճատող մեծութիւնը 76 տարի ետք կը փայլատակէ աւելի շքեղ քան երբէք. ան երկրորդ անգամ կ'անմահանայ, այս անգամ երաժշտականօրէն, ոչ հայ հրաշալի մարդու մը տեսիլքին եւ ներշնչման շնորհիւ, Ապրիլ 24ի վերակոչութեանց այս օրերուն։

«Այս աշխարհում իրիկնալին,
ուր ապրեցիր միայն մի ժամ,

Հրաշք էր, սիրտ, հրափթիթ,
ծաղկումը քո հրաշուշան»:

Կանուխ էր. Ժամանակ ունեի
աչք մը պտտցնելու յայտագիրին
վուա. ինչ յատարիո ... սիօթ Է՝
կանզումը եւ վերազարժումը
տեղի չունենայ:

անգլերէն՝ Զարենցի հինգ քերթ-
ուածներուն բնագիրները։ Այս
բժախնդիր յացտագիրին վերջին
էջերուն կը գտնուին այն բոլոր
նույիրատուններուն անունները, որոնց
շնորհիւ աւազախրուած ԼԱՐՔ-
տորմիդը կրցաւ տակաւ շտկուիլ եւ
տակաւ զօրանալով մահամերձ
ԼԱՐՔ-բազէն վերսկսաւ ճախրելու։
Անդրանիկը եւ Վաչէն ըսին
իրենց խօսքը։ «Կոմիտասը հոս
ներկայ է այսօր» ըսաւ ԼԱՐՔի
ատենապետը։ Հոն իմացականորէն
ներկայ էին նաեւ Սթրավինակին ու
Զարենցը՝ հայահողեղինացած ամե-
րիկածին Գրառու երգահանին կող-
քին։

Ուշաղը ութիւնս կը գրաւէ երգ-
չախումքի անդամներուն անսեթե-
ւեթ պարզութիւնը. անոնք բեմ կու-
գան իրենց առօրեայ աշխատաւո-
րի-ծառապարողի հագուստաներով... Վա-
չէն հուսկ մինակը կը կատարէ
բեմական վերջնապոյն անսաւարտ
մնացած յարդարումները՝ բարձ-
րածայն մըթմըթալով հայկական
առածը կ'ըսէ՛ «թէ՛ աղայ թէ՛
ծառայ»։ Հոս կ'ուզեմ լիշել ուրիշ
«ծառայ»ի մըն ալ անունը, Բար-
սեղ թօփիճեանը, ան յանձն առած էր
յայտագրուած երեք գործերուն երկ-
լեզու բառերը ներկայացնել մեզի
երգեցողութեան ընթացքին բարձ-
րադիր երկու պաստառներու վրայ
ելեկտրոնացին թէքնիք սարքերով։
Այսքան պատրաստութենէ ետք ինչ-
պէս կ'ուզէք որ ԼԱՐՔԻ հին օրերու
փառքին ու մեծութեան վերա-
կանգնումը եւ վերազարթնումը
տեղի չունենայ։

Այս «Ծէս Անցման»ը (Rite of Passage) ոգեզգարթման կամ հոգեգալստեան ուժգնութիւնը ունէր՝ պարզ համերգէ մը շատ աւելի անդին եւ վեր սլացող. Այս, այս համերգը երգաշնչային երբեմն ալ երկնաշնչային եւ երկրաշնչային տարրածքներ ունէր ան: Այսինքն ահազնադղորդ (ոռուս հեղինակին մօտ) ջիղ մը ունէր ան, հողեցունչ-հոգեցունչ տրոփ-տրոփիւնի հետ միախառնուած, յանկարծ գինալր-բուքի ոգիի շրջադարձում նախա-մարդու նախնականութեամբ յա-գեցած (Սթրավինկի) - ահա բո՛ւն մարդը, ոգի-հոգի-մոխիր, արիւն-հուր-ծէս, վերադարձ-անդրադարձ իր բնազդային ներքին ու ծիսա-կան աշխարհին. մարդէն ետք մոխրացած-օտարացած եղեռներու միջով անցած հայ հայրենիքի շունչն ու աւիւնը եւ, ի վերջոյ, ինքինքը լրիւ վերագտած ԱՄՔը, ըսել է, օտարացումի շեմին թեւակոխած հայ մարդ-հայ լեզուն որ կը վե-րափթթի փութով, յօշոտուած-բռնաբարուած հայ հայրենիքը, որ կը վերընձիւղի ուրիշ տեղ ուրոյն կեանքով, վերջապէս կարեվէր ԱՄՔ-թուչունը կը վերագտանէ իր էութիւնը, իր իմացական-ոգեշն-չային «Թեոպոռ»ո, այսին ո՞ն՝ պե-

«**Գեղարդ**»-ը՝ աջակցությամբ, պարունատակ կորիգ չնշառութիւնը, «Գեղարդ», ԱՄՔի մեծերու երգ-չափումը ինը անունը:

մը կեանքի մթերգութիւն (իբրև
Քրառուս): Կեանքը մաքրող երգու-
ղին, կեանք կերտող մասնիկը միայն
հեթանոսական հուրը չէ այլեւս այլ
նաեւ՝ զոհաբերութեան վեհ ողին,
որ կը խորհրդանշէ Վ. Պարսում-
եան-Քրառուս երկակը: Հազիւ Ի.
Քրառուսի «Fire of Sacrifice» կտորը
վերջ գտած էր ներկայացման օրը,
ականատես եղանք ինչպէս Վաչէն
սլացաւ դէպի հեղինակը եւ ուժգին
գրկախառնումէ մը ետք Զարենցի
հինգ քերթուածները անմահացու-
ցած հեղինակին հետ երկուքով բեմ
բարձրացան խելահեղ ծափահարու-
թեան տարափին տակ: Ազդ պահը
տօն էր, բոլոր իրա՛ հայ հոգինե-
րու լուսաւոր կիրակին էր: Քրառու-
յաջողած էր կերտել Զարենցեան
«մութուլուս» ներաշխարհը մեծ
ներշնչանքով, զրեթէ կոմիտասեան
բառամթերքով եւ հարազատու-
թեամբ:

Բայց սկիզբէն սկսինք

19 Ապրիլի յայտագիրին Ամասի երկու նոյն բովանդակութեամբ կտորները իրարմէտ տրամագծօրէն տարբեր էին: Կոմիտասի բազմաձայնութիւնը կը զարդանաց պահուած ձայներու հորիզոնական ձայնախմբացին անցումներով, բամբայներէն աստիճանաբար դէպի զիւլէրը: «Փեսին Արդուզարդը»ին կը յաջորդեն «Մաղթանք» եւ «Աղօթք»ը, ուր երկար եւ լեցուն ձայները չեն ընդհատուիր այլ հոգեւոր զարուածութեամբ կը շրջագային: Վաչէն բնաւ աճապարանք ցոյց չի տար, ընդհակառակն, աւելի եւս կ'ընդգծէ բռնուած եւ շաղկապային մասնիկները ձայներու՝ առանց ձգտելու աւելորդ արտայալտչապաշտութեան: «Փեսին գովքը» տիխուր շեշտ մը ունի երբ կ'ըսէ՛, «Մեր թագուրին էր խաչ-խաչվառ խաչումաչ, հայոց խաչումաչ», որուն «պսակն է կարմիր» (արի՞ւն թէ խայտանք), իսկ արեւը՝ «կանաչ», կարմիր-կանաչը ըլլալով հայկական խորհրդանշանը խօսեցեալներուն միացման: Ապա, «Խաղասերլովկ» կատակերգը հարսնելուներու ժամանումն է: Գեղիոէսերը, առաջին ժամանողները, իրենք զիրենք կարեւոր կը զգանուրկէ եւ երգին քմծիծաղանման դարձուածքը. յաջորդ ժամանողն է երկնուց արեւ թագաւորը, այսինքն փեսացուն, ապա՝ հարսը, լուսին ամպերի տակ թագուհին. ի վերջոց կը ժամանեն ... ճընճըներ ճըլվըլալէն. դժուար է կուակել ասոնց ո՞վ ըլլալը, բայց անմիջապէս կը բա-

ցայցտուի, մեր... տիրացուքն են: Իվերջոյ կը հնչէ, իրապէս զուարթագին, «Շուրջպար»ի նշանաւոր «Թագուորի մէր դուս արի, տ'ես, թէ ինչե՞ր, ինչե՞ր ենք բերէյ»ն անիկա կը բաղկանայ չորս երգապատկերներէ՝ ջուր բերող, կով կթող, տախտ աւ լող եւ վերջապէս «Գլուխ դմբող ենք բերէյ»: Վաչէն ձայնային յատուկ բեւեռացումով կը շեշտէ «Գլուխ դմբող» զաւեշտաբանումը, որ մեր հին զաւառներու մէջ միայն կը շողչողարձապուածութեան այս գոհարը գեղարուեստական յիշեցում մըն է մեր նահապետական կեանքին Արեւմտահայաստանի հին խորհուրդներէն:

Սթրավինսկիի «Les Noces» (Հարսանիք)ը, 1923, գրուած իբրև բեմապար (ballet), ունի տարօրինակ երաժշտագործիքաւորում, մասնաւնդ ի՞ր ժամանակուան համար. այսպէս եղկանքու երգչախումը բին եւ չորս մենակատարներուն կ'ընկերանան չորս դաշնամուր եւ աղմակարար հարուածալիններուն

թիւն չունի հոս, ո՞չ մելամաղձոտ, ո՞չ ալ զուարթաբոյր. որքան որ զիտեմ այս մօտ 35 վայրկեանանոց կտորը կառուցուած է չորս նոթաներու վրայ եւ նշանաւոր է իր բրտութեամբ, վախազդու խրթնաբանութեամբ, դժուարամերձութեամբ, ճշակին-մուժիկային նախնականութեամբ. եւ սակայն կը նկատուի հեղինակին առաջնակարգ գործերէն մին: Հեռու իր Խուսաստանէն, կարծես անտարբեր հոն տեղի ունեցած 1917ի յեղափոխութեան հանդէպ, Փարիզի եւ Ժընեվի միջեւ դեգերող, Սթրավինսկի ի՞ր ձեւով, իր հանճարի՛ ուժով առած է իր հեռու հայրենիքի կարօտը: Այդ չորս ձայնանիշերը ան վերածած է մտրակային շաշիւններու, հեթանոսական պոոթկումներու, գրեթէ վայրի կամ վայրենիներու յատուկ անզսպութիւններու, տեսակ մը հանճարեղ ճիշերու բազմաձայնուած շքերթ...: Գեղեցիկ-վիպապաշտական մեղեդիններու հետքն իսկ չկայ, նոյնիսկ մենսերգիչներու երգածները յաճախ հեթանոս մերկութեամբ կ'ընթանան: Հարուածայիններն ու չորս դաշնակները աւելի պերճախօս են իրենց պայթուցիկ արտաբերումներով քան հարսն (Շուշիկ Պարսումեան) ու թենոր վեսան (Ռաֆֆի Քերպապեան, հոս մասնաւորապէս շնորհաւորելի) եւ իրենց հետինները (Քալէվի, պարիթոն եւ Կարինչ Աւագեան, մէձձօ): Անոնք չէին կրնար աւելի ճշալ կամ բղաւել որքան որ ալ ընդունելի պիտի ըլլար այդ արտայատառնը, տրուած ըլլարով որ հարուածային նուազարանները անմիջապէս միջամտելով կը սպառնային լրեցնել մարդկային ձայնը: Միւս կողմէ բնապրին կոշտ գաւառական-նախնական ուուսերէնը յաղթահարուած էր. շնորհիւ երգչախումբին հայաստանցի երգողներուն, կարելի եղած էր զայն հասկնալ ու թարգմանել, թէեւ այս ամբողջը երգուեցաւ այդ նախնական ուուսերէնով բոլորին կողմէ. անհաւատալի...: Այս ահաւոր բարդութիւններէ ետք, վերջաւորութեան, երբ մեղմ զանգակներու զօղանջը խաղաղութիւն եւ տեսակ մը լրութիւն կը պարտադրէ «Հարսնեւորներուն», այս հեթանոսախառն ճիշ-պոոթկումները կը մեղմանան եւ այս անզամ քիչ մը մահագոյշ նոյն չորս նոթաները նորապսակ զոյգը կ'առաջնորդեն այլեւս համբուրուելու եւ քիչ մը մեկուսանալու...».

Այս երկը տակաւին պէտք է
երեւակայել բեմապարագին յաւել-
եալ ճոխութեամբ։ Զեմ կրնար
երեւակայել 1923ին, այս գործին
մեկնարկի օրը, Նիժինսկիին բեմա-
պարողները ինչ տեսակ պար պա-
րած պէտք է ըլլան... Ընդունինք որ
այս երկին ներկայացումը, նոյնիսկ
Եւրոպացի մէջ, մինչեւ այսօր կը
խրտչեցնէ երաժիշտներն ու խմբա-
վարները։

Աւելի քան խիզախութիւն-
արկածախնդրութիւն էր Վաչէին
կողմէ այս երկին ընտրութիւնը
տրուած ըլլալով որ ան ծանօթ է
որպէս համաշխարհային երգացանկի
դժուարագոյն երկերէն մին, անոր
այս կատարումը Վաչէ Պարսուած-
եանի հին փափաքի մը իրագոր-
ծումն էր որ յաջողութեամբ պսակ-
ուեցաւ շնորհիւ ԱՄՔի տղայոց
յամառ քաջութեան եւ Վաչէին
արուեստի տեսիլքին ու կամաւոր,
շարունակական ջանադրութեան:

ինչպէս զիտենք, ասկէ 8-9
տարի առաջ հիմնադրուած «Դի-

ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՐՄԻՆԱ ԱՐԱՐՏՈՒՄԻՆԵՐԻ ԱՐԱ ԱՐԱՅԱՆ ԳԱՐԱՏՈՐՄԻ ՀԻՄՍԱԴԻՐ ԱՐՔԱՅ ԱՐԱՄ-ԱՐԱՄԵ-ԻՆ ԱՐՁԱՇԿՈՒՄԻ ՈՍՏՎՆԻ ՍՈՒԳՈՒՄԻԿ ԱՄՐՈՑՈՒՄ

**Ծառայել Հայաստանին նշանակումէ Ծառայել Բաղաբակրութեանը
Ուղիամ Գլատսդոն**

ՊՈՂՈՍ ԱՐՄԵՆԱԿ ԼԱԳԻՍԵԱՆ

Արամ-Արամէ արքայի մայր
ոստան՝ Սրբաշկունի՛: Կրակի բոցե-
րով շիկնած լեռներին յենած, Նա-
իրի երկրի ծովի գեղատեսիլ ափե-
րին փոռուած քաղաքամայրն է: Նրա
թիկունքի բարձր լերան զա-
զաթին Սուլգունիա ամրոցն է: Արե-
ւի լոյսի հետ նրա որմերին վառ-
ուում են ջահեր, ոչ հեռու լեռների
զագաթներից իրենց աստուածնե-
րի ժայթքած հրաբուխների կրակը
լոյս է անձրեւում ամրոցի վրայ: Գեղեցիկ է Արմինա երկիրը, նրա
լեռների զագաթներից կարմիր
վարդերի լոյս ցայտում, նրանց
լանջերից հոսած պաղած կրակի
քարերից վարդ երեսներով ստան-
ներ են պատած, նրանց լանջերին
իջած կրակից յառնած վրապիտոն
ծաղիկներ պայթում, ինդուն ալ-
եակներով գետերի ջրերն են վա-
զում դաշտերով, Նայիրի երկրի
ծովի երեսին իջած ծիածանի հա-
զար գոյների ջրերում աստուած-
ների երկունք եղեն, ծովակներում
ուկէ աստղեր մէջքերին իշխան
ձկներն են սպիտակափրփուր ալ-
եակների հետ պար բռնում, “Ար”
կրակի ու լոյսի աստուծոյ անունով
արեն է Արարատ լերան զագաթին
ծնուում, լոյս փոռում աշխարհին,
Արմէն-հայերի աստուածները այդ
լեռների աշխարհում դրախտ են
արարել, արարչութիւն է եղել այն-
տեղ, կեանքը այնտեղ է ծնուել,
մարդն այնտեղ է արարուել, հանա-
պազօրեաց հացը այնտեղ է արար-
ուել, այնտեղ են հողից բարիք
արարել, այնտեղ են լեռների լան-
ջերի կենդանիներին բերել տուն,
իրենց տիեզերական աստուածների
տաճարների խարուցների ծիրանի
հունտերը բռնուել արմինա աշխար-
հում, հայոց աստուածների փառքը
շատ լինի:

ԱՐԱՑՈՒԹՅՈՒՆ ԳԵՐԵԺԸ

Երեւանի «Նայիրի» հրատա-
րակչականի կողմից լոյս է տեսել
«Մասիս» շաբաթաթերթի մնա-
յուն աշխատակից, չնորհալի ար-
ձակագիր Պօղոս Լավիսեանի գրչին
պատկանող «Տիգրան Արքայի
Մուտքը Մուսաների Լեռան Շէն»,
հատորը 464 էջերից է բաղկացած։
Հայոց դարաւոր պատմութեան կա-
պուող դէմքերն ու դէպքերն են
արտացոլուած տոյն հատորի մէջ,
ուր հեղինակը իր մտային թոփչք-
ներով եւ տեսանելի հորիզոններով
ընթերցողին է հրամցնում հայոց
հեթանոսական պատմութեանը կա-
պուող զանազան դրուագներ, առաս-
պելական պատկերներ, աստուած-
ների եւ դիցացագնական հերոսների։
Գիրքը աւելի են հարատացնում այն
բազմաթիւ նկարները (առասպե-
լական-երեւակայական), որոնք տե-
ղադրուած են էջերում, համապա-
տասիան նիւթի շարունակութեամբ։
Գրքի վերջում զետեղուած են պատ-
մական Հայաստանի եւ Հարեւան
երկրների քարտէմները, ինչպէս
նաև վաստակաշատ, մտաւորական



Հրապարակագիր Թորոս Թորան-
եանի Նամակները, եւ բանաստեղծ
Գէորգ Գրիստինեանի զնահատա-
կանը, հեղինակի գրքի վերաբեր-
եալ: Հետաքրքրական հատոր է սոյն
աշխատութիւնը:

նի, Թէլչպա աստուածներին, կար-
միր կրակ գինի հոսել, աշխարհա-
կան խրախնձանքի արբեցում եղել:
Արամ-Արամէ արքայ, պատարագ
ընծայում, նուիրում քեզ մեր սրտե-
րի ուրախութեան քրքիջը, ողջ լեր
Նայիրեանների արքայ: Թմբուկ-
ներ են զարկում, փողեր հնչում,
քրմական դասն է խրոխտ երգեր
բարձրաձայնում, արքան շրջապա-
տած պար են բռնում, լեռնական
Նայիրեանների պարի տոփիւննե-
րից Սուլգունիա ամրոցն է դողում:

Եր Երկրի Երկրի ծովը շրջա-
պատող բարձր լեռներից աստ-
ուածների հրավառած կրակի լոյսն
է զօղում Բիայնիլի-Բիայնաների
լեռնաշխարհի վրայ: Երկրի հարա-
ւի կողմերից արշաւողները, կրակի
վայր, կրակի երկիրը Նայերի-
Ուրարտու-Ուրուատրի, Ուրուաշ-
տու կոչում Արմինա այս բոցավառ
կոակ և եռնա, ինառհո:

կրակ լռուսաշխարհը:
-Հարաւի Նալիքեանների հզօր
պետութիւնը աստիճանաբար կորց-
նելով դիմադրական կարողութիւնը՝
անկուժ ապրել, Աշշուրի Երկիրը
իր ազգեցութիւնը տարածել նրա
վրայ: Աշշուրի արքաները խոշոր
զօրական ուժերով բազում արշա-
ւանքներ կազմակերպել Հիւսիսի
Բիայնանների Երկրները: Արա-Արա-
յան տոհմի նահապետ՝ արքայորդի
Արամ-Արամէ արքայ, Բիայնաննե-
րի իշխանների հետ, այսօր փառա-
բանելու ենք՝ քաջութեան ու իշշա-
տակութեան արժանի քու բազում
գործերը, պատարագելու, ընծայե-
լու քեզ մեր բոլորի սրտերի բամ-
բիւնների զարկերի ողու թրթիւ-
ները: Նաիրի Երկրի ծովը նայող
լեռների գագաթները կարմիր կրա-
կով են զուգուել, ջերմութիւն ու
լոյս փռում նրա ջրերին, Երկրի
հանդերին: Շիւինի-Ար-Արա կրա-

կի ու լրցի աստուածն է այն
վառել: “Բիայ”, կրակ, կրակի
վայր՝ Բիայնա են կոչուել ծովի
շրջակացքի քսան եօթ երկրները ու
այս ոստանն էլ Բիայնիլիք: Կրակի
ու լրցի աստուած Արացի տոհմից՝
Արամ-Արամէ Արա-Արայան ար-
քան արմինների նահապետներից է,
նրա անունով էլ երկիրը Արմինա,
նրա բնակիչներին Արմին կոչել:
Արմինացի Արա-Արայան այս նոր
գահատոհմի կրակ երկիրը շառա-
ւիդն է դրախտիկ լեռնաշխարհի՝
Արատտա, Արմանի, Սուբքարտու,
Հայսա, Նահիրի, Միտաննի, թա-
գասորական գահատոհմերի: Ազն-
ուազարմ, Հայրենապաշտ, Հայկա-
զուն արքաներ են թագաւորել այն-
ուել:

-Արամ-Արամէ, Բիանիլի-Ար-

մինայի հզօր արքայ, կրակի երկիր
Նախրի-ի թագաւորական գահա-
տոհմի շիջելուց յետոյ Արա-Արա-
յան նոր գահատոհմի հիմնադիրն
ես, Արմինա երկրի նոր նահապե-
տը: Հիւսիսի Նախրեան իշխանու-
թիւնները յամառ պայքար էին
մղում գոյատեւելու համար: Անհ-
րաժետ էր միաւորուել, միամնա-
բար դիմադրել հասաակաց թշնա-
մուն: Իմաստուն, կանխատես, Նա-
խրեան իշխանների միաւորման
ողենչող Արամ-Արամէ արքան, ժա-
մանակական առաջնորդ հայուն:

մանակին բացայատելով հարաւի
հզօր երկրի թագաւորների նուա-
ծողական քաղաքականութիւնը, հա-
մոցուել, որ անհնարի է առանձին-
առանձին պաշտպանել Բիայնանե-
րը, ամբողջ Բիայնիլի-Արմինան:
Զինական մի ջոկատի հետ զնացել
27 Նաիրեան ցեղերի Բիայնաների
երկրներ, նրանց իշխանների հետ
համապաշտութիւն ստեղծել: Արամ-
Առաջիկ ունիալոռած աւո հզօռ

Արաբէր գլուխաւորած այդ հօր
զինական միաւորումը, իր պաշտ-
պանական ու յարձակողական կա-
րողութիւններով, ոչ միայն Բիայ-
նանների տարածքների անվտան-
գութիւնն է ապահովել, այլև հե-
տեւակի ու այրուծի բազմաթիւ
ջոկատներով արշաւել հարաւ ու
արեւմուտք: Ստեղծել է Բիայնիլի-
Արմինա հզօր պետականութիւն,
նրա եռանդուն քաղաքականութեան
շնորհիւ ամուր հիմքերի վրայ
դրել Արմինա Լեռնաշխարհի Նա-
իրեան ցեղերի համագալնութիւնը:
-Կրակի երկիր Բիայնիլի-Ար-
մինա լեռների աշխարհի Արամ-
Արածէ արքայի գլխաւորած հա-
մագալնութեան համախումբ զօ-
րամասերը դիմադարձել ու ետ
մղել Աշշուրի թագաւորի բոլոր

արշաւանքները, պահպանել թիմայնիլի-Արմինացի հզօրութիւնը: Իր ձեռնարկած արշաւանքներով նոր երկրներ նուածել, ընդարձակել համագաչնութեան տարածքը, պահպանել արեւելքում իր ռազմական ու քաղաքական գերազանցութիւնը: Արամ-Արամէ արքայի քաջին վայել պատերազմական գործողութիւնները, նրա մարտերը վարելու զօրավարական տաղանդը, պիտի փառաւորուեն հազար-հազար տարիներ յետոյ էլ: Բան ասացները Արամ-Արամէին պիտի առասպելականացնեն, դիւցազնապատում պիտի հիւսուի նրա փառքի մասին: -Արամ-Արամէ արքան կատարել է քաջին, իմաստունին վայել մեծ գործեր: Աշշուրի երկրի հետ կուռում յաղթական ճակատամար-

Turp. n. 18

Uw n. n k o 18

UuUhU

ՃԱԲԱԹԱՅՏՐԱ

Yes, I wish to subscribe to *Mosaic Weekly*.

Enclosed a check for (one year)

* \$50.00 * \$100.00 (first class) for USA

\$ 100.00 (Air Mail) for Canada

\$ 250,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----

Address: -----

City: ----- **State:** ----- **Zip**

Country: -----

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ 1915-ի ՀԱՅ-ԹՈՒՐՔ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ

ԲԵՆԻԱՄԻՆԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

90-ի սահմանները հասած
կրթական մշակ մըն եմ, այսինքն՝
մէկ ոտքը գերեզմանին մէջ է: Նման
պարագային դժուար է սուտ խօսիլ
կամ չափազանցել:

Պատմաբան մը չեմ. որով
թուականներով եւ անուններով պի-
տի չզբաղիմ: Միայն տեսածներս ու
լսածներս են որ պիտի արձանագ-
րեմ իբր վկայ:

Կը վկայեմ թէ 1895ի աշնան,
որպէս կաթընկեր մանուկ, անգի-
տակցաբար վկան եղայ Սուլթան
Համիտ Բ.ի հրամայած կոտորա-
ծին, որուն զոհ գացին 300 հազարէ
աւելի հայեր՝ ամբողջ Թուրքիոյ
տարած քին վրայ: Մեր գերդաստա-
նէն երկու զոհ տուած ենք՝ մօրս
հայրը եւ հօրս մեծ եղբայրը:
Մնացեալներս ազատած ենք քիւրտ
բարեկամներու պաշտպանութեամբ,
որոնք քիրուա-կնքահայր, բարե-
կամ կը կոչէինք:

Կը վկայեմ, թէ 1909ին, մինչ
ամբողջ հայութիւնը ցնծութեամբ՝
շրթունքին վրայ «Օսմանլըզզ շան-
լըզզըզ» («Օսմանցի ենք, փառա-
ւոր ենք») ունէր, ու մենք՝ փոքրերս
անգամ մեր կարմիր ֆէսերը կը
նետինք որպէս խայինի (թշնամիի)
ապրանք, ու տեղը կը դնէինք
խաւաքարտէ շինուած գլխարկ,
վրան զրուած. «Եաշասուն հիւրրի-
էթ, ատայէթ, մուսաւէթ, եաշասուն
միլլէթ» (Կեցցէ՛ ազատութիւնը,
արդարութիւնը, հաւասարութիւնը,
կեցցէ՛ ժողովուրդը), նախանձէն
գրգռուած՝ իթթիհատ կուսակցու-
թիւնը կարիճի նման կը խայթէր
կիլիկիոյ բարգաւած հայութիւնը,
սպաննելով 30 հազար հայեր Անդլ-
իական Կառավարութեան առջեւ՝
թերեւս անոր հաւանութեամբ: Ու
երբ այդ շրջանին՝ կարգ մը յետա-
դիմականներ կը յաջողին Պոլսոյ
մէջ իշխանութեան գլուխ անցնիլ
եւ իթթիհատական մեծերու կեան-
քը վտանգի տակ կը գտնուի, կու-
սակցութեան պետերէն Թալաաթ
Փաշան անձը ազատելու համար
կ' ապաստանի մեծանուն հայ գրա-
գէտ-փաստաբան Գրիգոր Զօհրա-
պի տունը: Զօհրապ՝ «Եղբայր»
Թալաաթը կը պատապարի ու յար-
մար ձեւով կը յանձնէ իրեններուն:
Քիչ ետք պիտի տեսնենք, թէ
ինչպէս ան պիտի հատուցանէ:

Կը վկայեմ, թէ՝ 1914ի ամբան,
Մ. Ազգի որբանոցին մեկնած էի
ծննդավայրս՝ Հայնի, արձակուրդս
անցնելու համար: Օր մը նստած էի
Պ. Յովհաննէս Նահարեանի ատաղ-
ձագործարանը, երբ գիւղին զի-
նուորական պետը - մենք լիւլազըմ
կ'ըսէինք (յիմնապետ) - յայտնեց
թէ «սեփերպերլիկ հռչակուած է»:
Յետոյ հասկացանք, թէ ընդհանուր
պօպահաւաք եղ նախակել:

Հայերս խանդավառութեամբ
զայն ընդունեցինք՝ առանց իրա-
կան իմաստը համկանալու, քանի որ
զէնք պիտի ստանայինք: Մեր փոք-
րիկ զիւղէն մօտ հազար հոգի
զինուորագրուեցան՝ երգելով նոր
հիւսոււած երգ Ձը, որուն մէկ տողը
կը ցիշեմ. «Կ'երթամ, կ'երթամ,
էսկեր իմ» (Զինուոր եմ, կ'երթամ):
Այդ հազար երիտասարդներէն
միայն երեք հոգիի հանդիպեցայ
1918ի զինադադարէն ետք, երբ
թրքական հալածանքներէն փախ-
չելով քրտական գաւառը անցանք,
եւ անկէ՛ Կարին (Էրզրում), որ
Ռուսերու կողմէ գրաւուած էր:
Լսել է՛ մնացեալները զոհուած էին

զանագան ձեւերով:

Պատերազմի այդ տակնուգ-
րացութեան շըջանը յարմար առիթ
նկատուեցաւ իթթիհատ կուսակ-
ցութեան ղեկավարներուն կողմէ
գործադրութեան դնելու կուսակ-
ցութեան Սելանիկի մէջ ծրագր-
ուած հայաջինջ (ներկայ ըմբռու-
մով՝ ցեղասպանութիւն) դաւը, որ
ժամանակին Հնչակեան կուսակ-
ցութեան կողմէ ամբողջ հայու-
թեան իմացուած էր, բայց հաւատք
ընծայող գտնուած չէր, քանի որ
մեծ ազգեր զիրար բգատելով զբա-
ղած էին: Հայ գիւղերն ու քաղաք-
ները զէնք վերցնելու ընդունակ
ձեռքերէն դաստարկուեցան, երեք-
չորս միլիոն հայութեան արամադ-
րած զինուորները՝ իբր քանակ՝
ոչինչ նկատելով հանդերձ քանա-
երեսուն միլիոննոց ազգի մը ստուած
զինուորներուն քով, զանոնք զինա-
թափելէ, հեռաւոր, ամայի, անջրդիր
վայրեր որկել հրահանգելէ ետք,
փախատականներ փնտոելու պատր-
ուակով թուրքերը մտան հայերուն
ստուները եւ անսաելի չարչարանք-
ներու ենթարկեցին տան անդամ-
ները: Նոյն ատեն բոլոր չափահաս
ղեկավարները բանտարկեցին:

Հուրը հասաւ Պոլիս, ուր սկսան
բոլոր ծտաւորականները ձերբա-
կալել՝ առանց որեւէ բացատրու-
թեան: Այլ օրերուն Զօհրապ կ'եր-
թայ իր «Եղբայր Թալասթ»ին
բնակարանը եւ միասին նարտի կը
խաղան: Զօհրապ, օգտուելով պա-
տեհութենէն, չայոց վրայ գոր-
ծադրուած բոնութիւններու շուրջ
խօսք կը բանայ, եւ միամտօրէն
կ'ըսէ. «Վաղը՝ Երեսփոխանական
ժողովին մէջ օձիքէլ պիտի բոնեմ»:
Թալասթ՝ կեղծաւոր ժպիտը դէմ-
քին՝ կը հարցնէ. «Ո՞վ պիտի
բոնէ»: Զօհրապ կատակելով կը
պատասխանէ. «Ես»:

իաղը վերջացնելէ ետք, «Զօհ-
րապ եղբայր» տունէն կը մեկնի,
Բայց դեռ իր տունը չհասած՝ կը
ձերբակալուի, եւ իր ընկերներէն
Վարդպէսին հետ հազար ու մի
նեղութիւններով կը դրկուի Հայոց
սպանդանոցը՝ արաբական անսա-
պատները: Ուրֆա քաղաքը համանե-
լով՝ կնոջ նամակ մը կը գրէ իրենց
մօտեցող հայերու միջոցով, որով
կը թելադրէ «Եղբայր Թալաթ»ին
պատմել եղածը, «պատահար»ը,
վստահ ըլլալով, թէ եթէ ան լուր
ունենայ՝ պիտի սրբագրէ թիւրի-
մացութիւնը: Այդ նամակին իբր
պատասխան՝ Պոլակն հրահանգ կու-
գայ: «Զօհրապն ու իր ընկերը
ոճրագործի մը հետ (որ իրենց
ոտքին եղունդն անգամ չէր արժեր)՝
Տիգրանակերտ դրկել եւ ճամբան
մաքրել»: Անոպայ ոճրագործը՝ ճա-
բան խոշոր քարով մը կը ջախջա-
խէ այդ մեծ գլուխը, որ Օսմանեան
երեսփոխանական ժողովին զարդը
դարձած էր, եւ աքացիով մը մար-
մինո մօռախաս ձոռո կը ուսո՞է:

Ահա՝ վարձատրութիւնը... եղ-
բայրական:

Հայու հաւատարիմ ծառայու-
թեան օրինակ մըն ալ տանք: Օր-
ուան պատերազմական նախարա-
րը՝ ինվեր Փաշան, նոր դարու
փոքրիկ Նափոլէնի հովերով կը
մեկնի Կովկասի ճակատը, Կովկասն
ու Ռուսական հարաւային գաւառ-
ները գրաւելու: Բայց շուտով պար-
տութեան կը մատնուի եւ առանձին
փախչելու ատեն՝ ձիւնի ու փոթո-
րիկի մէջ՝ կը հանդիպի հայ զի-
նուորի մը՝ Ակինեան մականունով:
Ճանչնալով ընդհանուր հրամանա-

տարը, Ակինեան զինք կունակը
առնելով կը հասցնէ ապահով վայր
մը: Էնվեր ազատ, ապահով կը
համնի Թոլիս, ու պատժուեցաւ, թէ
«Բիւզանդիոն» թերթին մէջ կը¹
գնահատէ հայ զինուորներուն ծա-
ռայութիւնը, եւ չնորդհակալութիւն
կը յախնի Ակինեանին: Սակայն
ասիկա արգելք չ'ըլլար, որ շուտով
ընկերներուն հետ ստորագրէ հա-
յաջինջ հրամանը:

Ու կը համնի աշաւոր վայրկ-
եանը: Պոլսէն զաղտնի թուղթեր կը
դրկուին մինչեւ ամենայետին գա-
ւառի դեկավարներուն, խատի պատ-
ուիրելով որ «որոշուած օրէն առաջ
չբացուին»: Այդ շրջանին ես Գեր-
ման որբանոցին փուռը կ'աշխա-
տէի որպէս խմոր շաղող: Մեր
վարպետը՝ Կարապետ Աղա, Եղէզգի
(Մ. Ազիզի մօտակայ գիւղէն), օր մը
յայտնեց թէ՝ «Երէկ փոլիս-կոմի-
սեր մը քովս եկաւ եւ ըստա.
«Կարապետ Աղա», քեզի հետ հաց ու-
աղ կերած եմ, չեմ կրնար լուել:
Քանի մը օրէն հայերուդ գլխուն
շատ սարսափելի բան մը պիտի
պատահի: Ինչ ըլլալը չեմ գիտեր,
սակայն զգո՞յշ եղէք»:

Քանի մը օր ետք, մուռնետիկ-ները սկսան պոռալ. «Ամէն հայ, առանց խտրութեան, պարտի պատրաստուիլ Յուլիս 1ին ճամբայ ելլելու դէպի Ուրֆա»:

Սարսափ տիրեց, բայց ոչ չէկ
օդուտ ունեցաւ: Քանի մը օրուան
ընթացքին քաղաքներն ու գիւղերը
դատարկուեցան: Իշուկի մը վրայ
քանի մը ծրար դրած, կամ կոնակ-
ներուն կապած՝ մեծ ու փոքր լալով
եւ ողբալով ճամբաց ելան: Թէեւ
Կարինէն ու Երիզայէն տեղահան-
ուած խմբակներէ՝ Հակառակ ամէնս
Հսկողութեան՝ գտնուեցան փախ-
չողներ, որոնք ըստին. «Ինչ որ
կրնաք՝ ըրէ՛ք, բայց առներէն մի
հեռանաք: Տուներէն հեռանալ՝
սպաննուիլ կը նշանակէ»: Ժողո-
վուրդը լսելու ընդունակութիւնն
անզամ կորանցուցած էր: Ես ան-
ձամբ՝ շարք մը դրացիներու առա-
ջարկեցի կա՞մ առղեհէլ եւ ապա
հեռանալ: Գտնուեցան միամիտներ,
որոնք ըսին. «Աստուած մեզ կը
հեռացնէ, որ կրակ թափէ»: Խեղ-
ճէր. կրակը ճեկնողներուն զլխուն
թափուեցաւ:

Արձանագրեմ, թէ՝ մէկ-երկու
օր ետք, քանի մը զախսականներ
ահաւոր սպանդին լուրը բերին, եւ
յետազային՝ այդ մեկնող քանի մը
տամանեակ հազարներէն հազիւ մա-
տի վրայ համրուելիք վերապրող-
ներէն լսեցի սարսափելի անդժու-
թիւններով կատարուած սպանդր:

Ես՝ որպէս Գերման որբանոցի
զաւակը՝ չնորհիւ որբանոցի տնօ-
րէն՝ հայսաէր Պատուելի էջմանի
դիւանագիտական ու յամառ ճիգե-
րուն, եւ Պոլսոց Գերման գեսպանին
միջամտութեան, հազարէ աւելի
երկսեռ բախտակիցներու եւ պաշ-
տօնէութեան հետ՝ ազատ մնացի
գաղթէ: Մնացեալը երկար պատ-
մութիւն է: Ինչ որ աչքիս առջեւ

Կատարուեցաւ, կատարուեցաւ բոլոր հայ զիւղերու եւ քաղաքներու մէջ, Պոլիսաէն մինչեւ Պաղտատ:
Գանք բուն հարգին, 1915ին:

Հասկ բուռ ամրցին. Ետքը
Հայոց եւ Թուրքերու միջեւ արիւ-
նահեղութեան դէպքերը տեղի ու-
նեցած են: Ասիկա ո'չ ոք ուրացած
է: Սակայն ճշդենք, թէ ո'վ էր
ջարդարարը, եւ ո'վ էր ջարդուողը:

Առաջին վկայութիւնը առնենք
թրքական աղբիւրէ: Երբ 1918ին
զինադարձը եղաւ, Սուլթանէն մին-
չեւ ամենայէտին թուրքը սարսափի
մատնուեցան, քանի որ յաղթական
Համաձայնական պետութիւնները
հաստատուեցան Պոլիս: Վախնալով
թէ իրենցմէ հաշիւ պիտի պահանջ-
ուի, թուրքերը Համաձայնականնե-
րէն առաջ՝ իրենք դատի քաշեցին
այդ սարսափիլի չորս տարուան
պատասխանստուները-իթթիհատի ղե-
կավարները: Անոնցմէ երեսուն-քա-
ռասուն հոգի, որոնք չէին կրցած
մորթերնին ազատելու համար
թուրքիայէն հեռանալ, ձերբակալե-
ցին եւ իբր պատասխանատու՝ դա-
տապարտեցին աքսորի: Գեմ յիշեր,
թէ մահուան դատապարտողներ
ալ եղան: Բայց աքսորուածները
անունով մականունով արձանագր-
ուած են օրուան մամուլին մէջ:
Դժբախտաբար շուտով տեսնուեցաւ
թէ Համաձայնականները ո'չ միայն
հաշիւ չպահանջեցին, այլ թուրքը
սիրաշահելու ետեւէն էին: Թուրք
կառավարութիւնը, նոր ներքնապէս
համաձայն էր սպանդին, կամաց-
կամաց աքսորականները փախցուց
եւ պաշտօնի կոչեց:

Երկրորդ վկայութիւնը կու
գայ օտարեներէ: 1918ի շրջանին,
Ամերիկայի Միացեալ Նահանգնե-
րուն մէջ կազմուեցաւ «Նիեր Խսթ
Ռիլիֆ» (Մերձաւոր Արեւելքի
Նպաստածատուց) ընկերութիւնը,
որ ջարդերէն ապառուղներուն նիւ-
թական օգնութիւն հասցնելու հա-
մար՝ սկսաւ հարիւրաւոր մեծ ու
փոքր գրքեր հրատարակել, նկա-
րագրելու համար կատարուած
սպանդին ահաւորութիւնը, եւ վե-
րապրող խլեակներուն ողերգա-
կան վիճակը: Որպէս գրական ապա-
ցոյց՝ առնուեցան բազմաթիւ լու-
սանկարներ հոս ու հոն դիզուած
կամ փոռուած դիմակներու եւ վե-
րապրող բազմահարիւր ազգակից-
ներու: Շատ դիւրութեամբ կարելի
է ճարել այդ հրատարակութիւն-
ներն ու լուսանկարները, եւ ճշգել
սպաննուածներուն ու վերապրողնե-
րուն ազգութիւնը: Գրքերուն մէջ
մէկ նախադասութիւն, մէկ անուն
կարելի պիտի չըլլաց գտնել՝ ի
նպաստ թուրքերու: Խակ լուսանկար-
ներուն մէջ կարելի պիտի ըլլաց
գէնք վերցնելու կարող հայեր գտնել,
ամէնքն ալ պառաւ, հալած ու ոսկ-
րացած հայ կինը եւ սովահար
երկսեռ մանկիկներ ցոյց կու տան:
Դուրս ճգելով երկաթուղիի ընկե-
րութեան ծառացող այն հայերը,
որոնց գործը կատարող թուրք չէր
գտնուած, նաեւ՝ մատի վրայ հած-
րուող մասնագէտ արհեստաւորներ:
(Շարու նաև ինի)

An advertisement for Ekmekdjian Chiropractic. At the top, the address "833 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202" and phone number "(818) 240-0065" are displayed. Below the address are two black and white portraits of chiropractors: Dr. Missak Ekmekdjian, a woman with dark hair and glasses, and Dr. Anahid Ekmekdjian, a man with a beard and glasses. Both are wearing professional attire. To the left and right of the portraits are stylized diagrams of human spines. The overall layout is clean and professional.

ԴՐՈՒՅԳ «ՈՒԺԱՆԻԹ» ՎԵՐԻՑ

Ծարութակուածէջ 16-էն

Խամարդկանց ցեղապետը ձորի եղեգնուատում վարագ որսաց, քարայր քարշ տուեց: Կանաչք իսկոյն վրայ տուին, կլափից մինչեւ երաստանը ձողափայտ խրեցին, կրակի վրայ շուռուուու տուին, որ խորվուի: Խառնամուանութիւնից, թէ՞ խմբամուանութիւնից ծնուած մի լամուկ, երեւի շատ սոված էր, ձեռքը մեկնեց, վարազի կիսահում ազդրամսից մի պատառ պոկեց, արիւնոտ-արիւնոտ սկսեց կուլ տալ: Ձեղապետը նկատեց, ցասկոտեց, քարէ կացինը, որով վարազին շշմեցրել, գետին էր տապալել, շգրտեց լամուկի վրայ: Լամուկը վերջին պահին մի կերպ հարուածից խոյս տուեց: Կացինը սուլոցով սուրաց տղացի գլխի մօտով, ժայռեժայուխուելով, տարագիրների քարաւանին համելով, զարնուեց մի քնած մանուկի գլխի: Այդ տղեկը իրենց գերդաստանի վերջին յոյսը, ապաւէնն էր, մայրն աղջկայ շորեր էր հագցրել, դէմքին մուր քսել, որ զինուոր-ոստիկանները չնկատեն, չամորաստեն: Տղան նոյնիսկ չճաց, քնած տեղը հանգաւ, բայց կացինը, որն արդէն արիւնոտուել էր, չէր հանդարտում, ոստաստում, մի գլխից միւսին էր անցնում: Այն էլ այնպիսի անողոքութեամբ, որ եռեփուղ լաւան կարկամեց, սառեց, քարէ ալիքների վերածուեց:

Հոգեւորականը քայլերն արագցրեց, որ կացնի հերթական հարուածն իրեն չդիպչէ: Նրա դէմքը ճրագալոցի կանթեղի նման մարում էր, խաչափայտի անտեսանելի բեռից երերում, լաւայի պաղ կոհակների վրայ զայթում էր: Սովը գեռ ոչինչ, Ապրիլ 24-ի այդ տօթ օրը նա ծարակին չէր դիմանում, լեզուն անընդհատ փառակալած շուրթերին էր տանում: Ի վերջոյ, ծառուղու երեք ցայտաղթեւրներին հասան, որոնց ջրերը, այն ամէնից, ինչ տեսնում էին, գրեթէ ցամաքել էին: Ցուշաղթեւրներից գլուլ-գլուլ արցունք էր կաթում: Ոստիկանապետը՝ իբրահիմ բեյը, կանք առաւ, վճռեց, որ նախ ութսունչորս ցտարիւն երիվարները, սայլերին լծուած բեռնաքարշ ջորիները պիտի հագենան, յետոյ միայն, եթէ մնայ, բռնահանուածներին ջուր տան: Վարդապետը յենուել էր աղբիւրներին հովանի անող ուռենուն, երկրից յոյսը կտրած, երկնքից էր անձեւաջուր աղերսում: Տարագիրները նրան նկատեցին, շշուկով

իրար ցոյց տուին ու իրենց անձը մոռացած՝ կցմցելով աքսորուելու պահին գրապանների անկիւններում մնացած մանրադրամները, հսկիչ զինուոր-ոստիկանից մի դոյլ պաղպաջուն ջուր գնեցին: Բայց յուշամալիրի դարաւանդում մաքուր բաժակ չզտնուեց, նրանք նոր էին դոյլը բարձրացրել, հոգեւոր հօր փառակալած շուրթերին մօտեցրել, որ հենց պունկից էլ խմի, իբրահիմ բեյը հեռուից նկատեց: Նա ձիով արագասլաց մօտեցաւ, մտրակը վարդապետի գլխին շաշեցրեց ու ջուրը գետնին շաղ տալով՝ դոյլը խմեց, որ տանի:

- Գոնէ դոյլը թող-միջամտեց կաշառք առած զինուոր-ոստիկանը:

- Զէ՛, պիտի տանեմ, հայւաններիս ջրեմ:

- Սրանք էլ են հայւան, էլի-մէկ ու կէս միլիոնին ցոյց տալով՝ իբր կատակեց զինուոր-ոստիկանն, ու այտուկը նրանք աւելի ցցուեցին:

Մինչ նա իր սրամտութեամք հրճուում էր, վարդապետը երկու ձեռքով լերկ ճակատը բռնել, արմունկներով դէմքը փակել էր: Ոստիկանապետ բեյը հեռացել էր վաղուց, չկար, բայց նա նոր հարուածի էր սպասում: Ոստիկանապետի՞, թէ՞ քարէ կացնի, յայտնի չէր:

Վերջապէս աքսորականների ջրի հերթն էլ հասաւ: Կանաչք խոտերի մէջ պահածոյի մի փոշոտ տուփի գտան, հողով մաքրեցին, առաջինը վարդապետին համցրին: Նա ժանգուատուփը շուրթերին տարաւ ու ցնցահարուեց, կարծեց՝ միջինը արիւն էր, նողկանքով հետ մղեց: Զկարողացաւ խմել:

Դրամից յետոյ ամբողջ կեանքում ջուր խմելիս սարսուում, սարսափից փակում էր աչքերը:

Հայր սուրբը ծարաւ մեռաւ:

Նախնադարեան քարէ կացինն այլեւս գլուխներ գետնին գլորելով չէր գոհանում, զուարձանում էր իր գոհերով: Նա, ինչպէս մանուկները ընկոյզ կոտրելիս, փշրում էր սառած լաւացի վրայ թշպրտացող զանգերը, ու ապրիլեան յետկէսօրի լուրթ երկինքը հետզհետէ կոլիչներով էր լցուում: Գիշանգղները արեան հոտիւ երամներով ծիծեռնակաբերդ էին հասել: Նրանք չանչերը փշրուած զանգերի մէջ խրում, կեռ կտուցներով նախ հանում էին աչքերը, լափում էին ուղեղները: Ապա լեշակերներն էին վրայ համուում, մնացածը խժուում: Բոնահանուածների քարաւանը անգլուի էր ճանապարհը շարու-

ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՐՄԻՍ ԱՐԱՐՈՒԵՒՆԵՐԻ

Ծարութակուածէջ 15-էն

տեր վարել: Նրա տիրակալները բազում անզամներ արշաւել էին Բիանանների տարածքները: Տիրելու նպատակ չէին հետապնդել նրանց արշաւանքները, կողոպտում էին նուածած երկրները, ասպատակուած նրանց քաղաքներն ու չէների, սակայն շտակուում նրանց արարուումը, այն տանում իրենց Աշշուր երկիր: Արամ-Արամէ համարաշնութեան Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Նինոս թագաւորի Աշշուրի մայր ոստան թագաւորուուց արշաւանակով արշաւալում արեւմուտք, համուում կապատվկիա երկիր,

որտեղ պատերազմական գործողութեանների կատարելով հանդիպում:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Նինոս թագաւորի Աշշուրի մայր ոստան թագաւորուուց արշաւանակով արշաւալում արեւմուտք, համուում կապատվկիա երկիր,

որտեղ պատերազմական գործողութեանների կատարելով հանդիպում:

- Արամ-Արամէ արքան, Նինոս թագաւորի Աշշուրի մայր ոստան թագաւորուուց արշաւանակով արշաւալում արեւմուտք, համուում կապատվկիա երկիր,

որտեղ պատերազմական գործողութեանների կատարելով հանդիպում:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պարիսպները:

- Արամ-Արամէ արքան, Բիանիլի կեղրոնածիկ պետութեան արշաւան զօրաբանակները դիմակայի էին նրանց յարձակուածները, արշաւել հարաւ, փիել նրանց մակը ոստանի ամրակուու պա

ՄԵՐ ԿԱՐԵՎԵՐ ԹՈՂՈՒՄԸ ԿՐԿԻՆ ԿԸ ճԱԽՄԻ

Ժարութակուածէջ 14-էն

լիշան» Սենեկալին երգաշարին երկու պատասխանատունները, Վաչէ Պարտումնեան եւ Մովսէս Պողոսեան սկիզբէն իսկ որոշեցին հաստատել արժէքաւոր աւանդութիւն մը - անոնք հայ թէ ոչ հայ երիտասարդ յօրինողներու կը պատուիրեն նոր երկերնոր երգել: Այսոնց այս առեղծագործութիւնները ոչ միայն եզակի կերպով կը ճոխացնեն տարեկան վեց համերգներու «Դիլիջանի» յայտադիրները, այլ հարավի քաջալերանք մը կը հանդիսանան նոր տաղանդներու ստեղծագործական թփիումին՝ Հայաստան թէ Ամերիկա: Ահա այսպէս է որ ծնունդ առած է Ամերիկացի երգահան Եան Քրառուի «Fire of Sacrifice» գործը: Ան արդիւնքն է «Դիլիջան»ի 22րդ պատուէրին:

Զարենցի հինգ քերթուածներէն երեքը առնուած են «Ողջակիգուող կրակ (1918-1919) հատորին, իսկ միւս երկուքը՝ «Հրոյ երկիր» (1913-1916) եւ «Ութնեակներ արեւին» (1921) հատորներէն: Վաշէն ոչ միայն զանոնք թարգմանած է անգլերէնի այլ յաւելեալ բացատրութիւններով յօրինողին տեղեկութիւնները ամբողջացուցած է: Գործը գրուած է ստիրանոցի եւ երկուու երգչախումբի համար, 2012ին: Ինչպէս ըսի վերը, 19 Ապրիլին համերգը անոր համաշխարհային մեկնարկն էր:

Քրառու զայն յօրինած է վեց ամիսներու ընթացքին: Այս գործը Քրառուսի հայկական ներշնչամբ գրուած երկրորդ կտորն է, առաջինը, կրկին պատուիրուած «Դիլիջան»ի կողմէ, մեկնարկուեցաւ 2010-2011 տարեշրջանին պարիթուն վլատիմիր Զէրնովի մասնակցութեամբ: Այս անգամ, հոյլ մը հայ բանասեղներու փոխարէն, երգառու մեկնած էր բացառապէս Զարենցեան գործերէն: Զեղինակ Քրառու խորապէս յափշտակուած է Զարենցի զգացական ներաշխարհէն. կը մէջբերեմ ի՞ր իսկ խոսքը առանց հայացնելու փորձի «... the poet is eager to embrace a new and blazing life. He is not concerned with losses he may suffer in the process; he willingly delivers everything old to the cleansing fire of the coming fiery dawn»: Սիրայինէն վեր կայ ուրիշ աշխարհ մը որմով փոնկած է Զարենց եւ որուն հարազատ թարգմանը կը հանդիսանայ ե. Քրառու:

Սկիզբը, «Վառւում է հեռու մի սէր... Օրհնում եմ կեանքում հիմի ամէն հուր, ամէն մոխիր», միայնակ խմբերգային նախամուտն

է, ծանր, հոգեմաշ. բարձր ձայները ըսես անդին կը քշեն «յոպնած օրորները» եւ «նոր երկիր» մը կը բացուի իր դէմ: Ապա կը բացուի երկրորդ արարը՝ «Երբ դադարեց հեծկլտանքը քո ... Հասկացայ յանկարծ, որ թէ մութ, թէ լոյս երկուան էլ չկան, երկուան էլ՝ երազ», սովորանո եւ երգչախումբը: Այս մէկը ուոմանս մըն է՝ կարծես «Մի լար, մի թացիր աչերդ»ի կտաւով հիւսուած: Համակ նուիրում կը ծորի թէ՝ հեղիակ Քրառուսի գրչէն թէ՝ Շուշիկ Պարտումեանի յուզական մեկնաբանութենէն: Ան հատուած մըն է 1916ին գրուած «Հրոյ երկիր» երկն: Վերի զիլ ձայները սովորանոցին կ'ընդելուզուին խմբերդի կուռ հիւսուածքին: Յանկարծ մթնոլորտը կը վերածուի հեթանոսական բազուերգութեան երբ երգչախումբը արգատորէն կը գրոհէ ուժգին: «Միայն խմիր արեգակի բոյը ջինջ՝ արեւ դարձիր ... ուրիշ ոչինչ չի կամենայ սիրտը իմ ... տենդը արեան - արեւահամ իմդութիւն...». Հշույթը, ալիքաւոր վեր ու վար, անցաւոր վիշեր կը գոյացնէ, որուն վրայ կը տարուեերի ողջ երգչախումբը, որուն պոռթկումներէն արեւ կը հոսի: Իմ ճաշակով այս հատուածը յաշողագոյնն է հինգերուն մէջ. ան իր բուռն թափին մէջ Զարենցի ամբողջ Հրացրը կը բացալատէ: Զորրորդ քերթուածը կրկին թախիծներու ծովը կը միրճէ մեզ՝ «Այս աշխարհում իրիկնային, ուր ապրեցիր միայն մի ժամ ... Դու ծալկեցիր, սիրտ իմ, որպէս հրափթիթ կարմիր զարուն ... Արիւնոտուած, հրէ մի խաչ»: Զեռաւոր շարականի նման երգչախումբը կարծես կը ջանայ միխիթարել միայնակ տառապող սիրտը: Երկը կը վերջանայ համեմատաբար լաւատեսութեամբ: «Սիրտս կարծիր կրակ մովում, իրիկնային այս աշխարհում, քաղցը մի զոհ...»: Քրառու օգտագործած է կշուութաւոր բարախում, երկու կարճ տրոփներու միջնեւ երկար մը, համամարդկացին սիրտը, որ կեանք կը բարեխի, կեանք կը շնչէ «Երկնքներու ցուրտ ու սին...»:

Զարենցի սուրբ արիւնը այսպէս կը կոթողանայ յաղթական երկու արուեստագէտներ վ. Պարսումեանին եւ ի. Քրառուսի միացեալ գիտակից ուժերու համադրութեամբ, նաեւ ԼԱՄՔի «Գեղարդ» երգչախումբին եւ Շուշիկին մասնակցութեամբ, որոնք մէր առջեւ պարզեցին գեղեցիկին հրաշքը, Զարենցին ներգործիչ մեծութեան բեղմնաւորումով:

massispost.com
daily news updates



«ՔԱԶ ՆԱԶԱՐ»
ՈՒՂԻՂ ԵԹԵՐ ՇՈ

Ամէն Կիրակի
Երեկոյեան ժամը 10:00-ից 12:30
Կլէնտէլի 380-րդ կայանից

ՄԵՐ ՄՐՏԵՐԸ ԶԵՐՄԱՑՆՈՂ

Ժարութակուածէջ 8-էն

կազմակերպում էր դաշտահանդէս դհոլ-զուռնայով եւ աւանդական սովորութիւններով հազարաւոր ընտանիքների մասնակցութեամբ, սակայն մի քանի տարի է, ոչ մի աշխատանք չի տրում, յուսով նոր թափով ընթացք կ'առնի:

Ժողովրդական աւանդութիւններու միայն եզակի կերպով կը ճոխացնեն տարեկան վեց համերգներու ստեղծագործական թփիումին՝ Հայաստան թէ Ամերիկա: Ահա այսպէս է որ ծնունդ առած է Ամերիկացի երգահան Եան Քրառուի «Fire of Sacrifice» գործը: Ան արդիւնքն է «Դիլիջան»ի 22րդ պատուէրին:

Մինելու հոգեբանութիւնը: Քայլենք մեր մշակութի ճամփով, կարեւորենք մեր տօները, հանդէսները, խմբակամների եւ հարաբատների մասնակցութեամբ, սակայն մի քանի տարի է, ոչ մի աշխատանք չի տրում, յուսով նոր թափով ընթացք կ'առնի:

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ

ՓԻՔՈ (ՀՐԱԶ) ՍԱԹԱՄԵԱՆԻ մահուան տիսուր առիթով (մահացած ջուիցերիա), Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան վարչութիւնը իր խորացզաց վշտակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի այրիին Տիկ. Նորային, զաւակներուն, ընտանիքի համայն պարագաներուն, մասնաւորաբ եղոր Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Սաթամեանին:

VA Print Media
Book Printing • Hard Covers • Year Books
Restoration of Old Books & Bibles

Նոր Գիրքերու Տպագրութեան եւ
Հին Գիրքերու Նորուութեան Համար
Հեռակայնել ՎԱԶՀ ԱԶԱՊԱՀԵԱՆԻՆ



Vahe Atchabahian
1870 E. Layton St. • Pasadena, CA 91104
626-354-5924 • vamedia@yahoo.com

ՎԱՐՉՈՒ ՏՈՒ

PALM SPRINGS ԱՐՋԱԿՈՒՐԴԻ ԳՆԱՑՈՂ
ՐԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՈՒԾԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Փալմ Սփրինկսի գեղատեսիլ եւ կից լեռնային շրջանին, վարձու է տրուու լրիւ կահաւորուած մէկ ննջարան, մեծ նստասենեակ, խոհանոց՝ բոլոր յարմարութիւններով, մինչեւ 5-6 հոգի գիշերելու տարողութեամբ Condo: Ունի մեծ լողաւազան, ջաքուազի, թենիսի խաղադաշտ, իր յատուկ կրակարաններով եւ 24-ժամեայ ապահովութեան սիստեմ:

Վարձման գներն են՝

Ուրբաթ, Շաբաթ եւ Կիրակի՝	\$ 400
Long Weekend-ների համար՝	\$ 500
Մէկ շաբաթուայ համար՝	\$ 675
Մէկ ամսուայ համար՝	\$ 1450

Մանրամասների համար հեռածայնել՝
(818) 246-0125

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱՆԿԻՒԼԵԱՆ

Ծարունակուածէց 7-ին

Տարակոյս չկար, որ ցոյցին
գլխաւոր դերակատարները եղող
երկու երիտասարդներուն մահ կը
սպառնար: Ցոյցին նախապատրաս-
տական վերջին ժողովին պէտք է
Վարիչ Մարմնի կազմէն երկու
հոգի վիճակ ձգելով ստանձնէին
այդ դերերը: Ժողովին մասնակից
Ո. Խանազատ կը գրէ. «Վարիչ
Մարմնն էլ ամբողջովին չպիտի
մասնակցէր ցոյցին (իսկ դուրսէն
եկած գործիչները ընդհանրապէս
հեռանալին Կ. Պոլակն - Ե.Ճ.), այլ՝
երկու հոգի միան պիտի ընտրուէ-
ին որպէս ցոյցի ղեկավարներ ու
կարգադրիչներ: Երբ հարցը եկաւ
այդ երկու հոգու ընտրութեան, Յ.
Ճանկիւլեանը, որը միշտա ջղային
ու գործին խիստ նուիրուած անձ-
նաւորութիւն էր, սկսեց իննդրել որ
անպատճառ իրան ընտրենք, ասե-
լով, թէ միեւնոյնն է, ինքը պիտի
չկարողանայ իրան գսպել եւ ան-
պայման գործի կը խառնուի: Այդ-
պիտի թափանձագին իննդրանքից
յետոյ ժողովը հարկադրուած եղաւ
երկու դեկավարներից մէկը ընտրել
ձանկիւլեանին » (4):

Նոյն պահը, Յ. ճանկիւլեան
կու տաց իր հոգեկան ապրումնե-
րուն ընդմէջէն, գրելով. «Տըրտած
դադարը ուրիշ ժողովներու դա-
դարներուն բնաւ չէր նմաներ. ամէն
ոք լուռ ու մունջ կը մտածէր:
Սենեակին մէջ գերեզմանալին լուռ-
թիւն մը կը տիրէր, ճանձի թոփիլը
լսելու աստիճան: Կարծիքի կամ
գաղափարի փոխանակութիւն չկար:
Ես արդէն վաղուց հաշտուած ու
համաձայնած էի սրտիս հետ, հետե-
ւաբար, այս մասին չէ որ կը
մտածէի, կը խորհէի թէ եթէ երբեք
վիճակը ինծի չելլէր, չէ՞ որ խղճիս
հետ չպիտի կարենացի հաշտուիլ եւ
խիղճս զիս պիտի տանջէր, չէ՞ որ
վիճակը քաշուելէց վերջ առարկու-
թիւնս հակատիսիբլինական պիտի
ըլլար, ուստի, խղճիս ձայնը, հոգուց
անձկութիւնը եւ սրտիս տրոփումն
իրար խառնած կը մղէին զիս
տիրող գերեզմանալին լուռթիւնը
խգել: Արդէն արուած դադարն ալ
լրանալու մօտ էր: Խօսքս ժողովի
ատենապետին եւ ընկերներուն ուղ-
ղելով ըսի.- Ընկերներ, շատ կը
փափաքիմ ցոյցին մէջ դեր մը
ունենալ: Եթէ երբեք զիս յարմար
կը նկատէք եւ եթէ կարելի է առանց
վիճակ քաշելու այդ դերերէն մէկը
ինծի տաք, ասիկա պարզ առաջարկ
մ'է, որ դեռ ժողովը չբացուած
կ'ընեմ: Ատենապետն իսկոյն ժողո-
վը բացաւ եւ առաջարկս դրաւ
ժողովին: Ժողովը միաձայնութեամբ
ընդունեց առաջարկս...: Ես այլեւս
ուրախ էի, քանի որ նպատակիս
հասած էի, իբր հայ ժողովուրդի
ինտին եւ աննշան մէկ զաւակը,
ազգիս եւ հայրենեացս հանդէպ ու-

Նեցած պարտականութիւնս կատարելու ժամը հասած էր այլեւս» (5):

Յուցին միւս առաջնորդը ըլ-
լալու համար կամաւոր իր թեկնա-
ծութիւնը կ'առաջարկէ Սուրբատ,
որ նոյնաէս կ'ընդունուի:

Յոյցը կը կայանայ, սակայն
այն դուրս կու գայ իր ծրագրուած
հունէն: Աշըգեան Պատրիարք կը
մերժէ միանալ ցուցարաբներուն
դէպի Սուլթանական Պալատ եր-
թին, փախուստ կու տայ ու կը
թաքնուի: Ճանկիւլեան կը հետապնդէ
զայն: Տեղի կ'ունենայ իրարանցում
եւ տուրուղմբոց, որուն ընթացքին
Յ. Ճանկիւլեան եկեղեցւոյ դահլիճի
պատէն վար կ'առնէ օամանէան
թուղրան (պետական զինանշանը)
եւ Սուլթան Համիտի նկարը, ու
զանոնք ոտքին տակ առնելով կը
կոտրտէ: «Այս թուղրան նուիրողը
Հայաստանի մէկ ծայրէն միւսը
հայոց արիւնը վազցնել կու տար,
ինչո՞ւ ուրեմն այդ թուղրան հոն
մնար: Անմիջապէս պատէն վար
քաշեցի եւ ջարդ ու փշուր ըրի:
Գլուխ գործոց ըլլալով, Մուսալի
նման արիւնկզակ ոճրագործ մը
«անպատճ պիտի մնայ» հրաման
տուող Համիտի պատկերն այլեւս
ինչո՞ւ պիտի մնար Մուսայէն խող-
խողուած հայերու Պատրիարքա-
րանին դահլիճին մէջ, ու մէկ
ցատկումով պատէն վար առի եւ
բգիկ-բգիկ ընելով դրան ետեւ
ձգեցի» (6):

Սպառնալիքի տակ Աշրգեան
Պատրիարք կը յօժարի առաջնորդել ցուցը: Յ. ձանկիւեանի հետ անկը նստի կառք՝ դէպի Պալատ: Թրքական բանակը կը միջամտէ: «Յանկարծ փողոցը կոռուի դաշտ դարձաւ. մերինները դիմադրել սկսած էին, զօրքերը իրենց հրացանները կը գործածէին, իսկ մերինները իրենց ատրճանակները: Երկուքին մէջ սոսկալի կորիւ մը սկսած էր. մերիններն այն ատեն սկսան կատաղի կերպով զօրքերուն վրայ կրակել, եռե տեսան որ վանեցի Մանուկ Նալպանտեան զօրքերու սուխններուն տակ անկենդան գետին փուռեցաւ » (7): Մանուկին կողքին կ'ինսան Յովհաննէս Ղումրիկեանը (տամապապետ) եւ Արմենակ Նաղարէթեանը: Յուցարաբններուն եւ զօրքին միջեւ վիրաւորներուն թիւը կ'անցնի 30-ը: Կը սպաննուուի նաեւ յայտնի լրտես ասորի Կարապետը:

Յ. ձանկիւեան կը ձերբակալուի ցուցի պահուն: Մեծն Մուրատ շրջան մը փախստական մնալէ ետք կը յաջողի անցնիլ Աթէնք՝ Կուսակցութեան կեդրոնատեղին: Շուրջ ամիս մը տեւած հարցաքննութեան ընթացքին, Յ. ձանկիւեան կը ծանօթանայ որ Աշրգեան Պատրիարքէն սկսեալ մեծ թիւով լրտեսներ կը գործեն կղերական դասին մէջ՝ Սիմոն եպիսկոպոս, Մամբրէ վարդապետ, Տաճատ վարդապետ,

Սուքիաս Քահանայ, լուսարար Խա-

չիկ, եւայլն, որոնց կողքին սովորական քաղաքացի լրտեսներ՝ փաստաբան Խաչիկ Պետրոսեան, Անստասա, Յարութիւն Նախուրեան, Արմենակ Հայկունի, եւայլն: Ան իր առանձնարանէն կը յաջողի կապպահել դուրսի ընկերներուն հետ եւ այդ մասին տեղեակ կը պահէ անոնց: Յաջորդող ամիսներուն, այդ լրտեսներէն գրեթէ բոլորը կ'ենթարկուին ահաբեկչութեան: Այս մասին Մեծն Մուրատ իր թաքառոցէն Յ. Ճանկիւլեանին կը զրէ. «Մեծ հարսնիքի մը հանդէսը տօնելու կը պատրաստուինք, այնչափ փառաւոր ու սքանչելի հանդէսի մը ներկայ չըլլալուդ համար շատ կը ցաւինք: Միաձայնութեամբ որոշեցինք ձեր մասին վկայութիւն սուլողները տեսորի ենթարկել անպատճառ, եւ երէկունէ գործի մկասծ ենք: Մատնիչներն անպատիժ պիտի չմնան, ապահով եղիր: Գործը եւ մեր ասպարէզը՝ ցոյցին առթիւ մեր սպասածէն անհամեմատ շատ աւելի յառաջ գացած է, այնպէս որ ընկերները չեն բաւեր արուած եւ խնդրուած ժամադրութեանց երթալու եւ համնելու: Խումբերն ու կազմապերպութիւնն ահազին ծաւալ ստացած են: Արփիարն իր խումբը եկաւ (խօսքը Ա. Արփիառեանի ու իսակ ոսոս թեամբ) «Հաւ-

ալիսամը զվարութեանսմբ «Հայ-
րենիք» թերթի շուրջ համախմբ-
ուած մտաւորականներուն մասին է
- Ե.Ճ.), տրամադրելի ընելով նաեւ
իրենց դրամները: Շատ ու շատ
զբաղեալ ենք, զիշեր ցերեկ դադար
չունինք: Հաճի Պապա (Խրիմեան
Հայրիկի կեղծանունը - Ե.Ճ.), Մեհ-
մէտ էֆ. (Տոքթ. Թիրեաքեանի
կեղծ անունը - Ե.Ճ.) մասնաւորա-
պէս կը բարեւեն քեզ, իսկ ես բոլոր
ընկերներուս կողմէ ճակատէդ կը
համբուրեմ» (8):

Դուրսի ընկերներուն լցած իր
երկառղներէն մէկուն մէջ Յ. Ճան-
կիւլեան կը գրէ. «Եթէ հայ ժողո-
վուրդը պիտի համնի իր բաղձան-
քին, թող իմ մարմինը բաց օդին
մէջ զագաններու կեր դառնաց, իսկ
եթէ ո՛չ, կը ցաւիմ որ պիրծ
ձեռքերէ շղթայուած՝ բանտին մէջ
պիտի մեռնիմ։ Զիս կորսատեան
մատնողները եղան Տաճառ վար-
դապետի գրութիւնը, Տէր Սուքի-
ասի եւ լուսարարի ստորագրու-
թիւնները։ Մնաք բարեամւ...» (9):

Յ. Ճանկիւլեան կը դատապարտուի մահւան: Սակայն, ոռւսական դեսպանին միջամտութեան շնորհիւ (որպէսզի մահապատիժին գործադրութիւնը հայութեան մէջ նոր գրգռութիւններ յառաջ չբերէ), այդ կը փոխարինուի ցկեանս աքասրի, Աքիայի բերդին մէջ (հիւսիսացին Պաղեստին):

ըռս Տօնապետեան այդ կը նկարագրի այսպէս. «Մեր ականջներու մօտէն եւ մեր դէմքի վրացէն կը բզզան զգուելի ճանձեր, որոնք իրենց այլասեռ պէսպիսութեամբ տեղույս մթնոլորտի կենդանի զարդերը կը կազմէն։ Հացի եւ քաղցրեղէնների վրայ մէկ վայրկեանի մէջ այնքան ճանձեր կը հաւաքուին, որ պարզապէս չես կրնարի մանաւլ, թէ այդ ճանձամած մակերեւոյթի տակ ի՞նչ բան կը դոնուի։ Մոծակները նորածին մորեխի մեծութիւն ունեն եւ իրենց սուլումէն սարսուալի դող կ'անցնի երակներիս մէջէն։ Լուերը այնպիսի ահուելի չարչարանք կը պատճառեն, որպիսին կարծեմ չէ կրած եւ Գրիգոր Լուսաւորիչը Խոր Վիրապի մէջ։ Երեւակայիր մարդանեւ մի մէքենաց, որ ասեղներից բաղկացած է եւ մարդն այդ մէքենայի մէջ զնելով՝ ամէն կողմէն կը ծակծկեն մարմինը զարհուրելի քստմուռներով, - ճիշդ այնպէս են լուերի խայթումները։ Մեր մարմնի մաշկերը կորուսած են իրենց բնական գոյնը։ Քաղաքական յանցաւորները ոչ ուրեք այնչափ ծալրայեղ զրկանքների ենթարկուած են, որչափ Աքիայում» (10):

Այս տաժանակի պայմաններուն մէջ Յ. Ճանկիւլեանի կողքին Աքիա կը մէկտեղուին հնչակեան յեղափոխականներ Պետրոս Մարիմեան, Գրիգոր Գլըճեան, Պետրոս Տօնապէտեան, Միսակ Տագէսեան, Կարապետ Կիօքտէրէլեան, Նիկոլոս Պալպալեան, Միսիթար Սէֆէրեան (Մխօ Շահէն) եւ ուրիշներ: Կ'ըլլայ պահ մը, երբ Աքիայի հայ բանտարկեալներուն թիւը կ'անցնի 80-ը: Յ. Ճանկիւլեան հայ քաղաքական բանտարկեալներուն մէջ կը դառնայ Կեղըռոնական դէմք մը: Ան զաղտնօրէն կը նամակակցի Խրիմեան Հայրիկի, Աւետիս Նազարըէկեանի, Արամ Աչքպաշեանի եւ Կ. Պոլսոյ Հնչակեան Վարիչ Մարմնին հետ: Գաղտնի ձեւերով կը ստանայ նաեւ «Հնչակ» եւ «Դրօշակ»:

(Ծարունակելի)

115 00 110 001 0115

18. Ճանկիլեան, «Յիշտակ-ներ Հայկական ճգնաժամէն», Պէջութք, թիվ 34, էջ 45:

2) Այսին, Էջ 125:
 3) «Հայրենիք», 1927 Առյեմբեր 1
 (61) Զ. Եղիշեան

(61), Ռ. Խանազատ, «Հայ Յեղափոխականի Յուշերից»:

- 4) Նոյնի:
- 5) Յ. Ճանելի լեան, Էջ 170-171:
- 6) Նոյն, Էջ 186:
- 7) Նոյն, Էջ 195:
- 8) Նոյն, Էջ 291:
- 9) «Հնչակ», 1890 Մեպտեմբեր

14:

- 10) «Դրօշակ», 1894 Մարտ
(Պետրոս) Տօնապետեան,
«Նամակ Աքիայից»:

VISIT YOUR APP STORE AND DOWNLOAD FREE!



THE FIRST ARMENIAN NEWS OUTLET APP AVAILABLE FOR ALL YOUR DEVICES